National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE 25 1952

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 50 (2397) XXVI aastakäik

Neljapäeval, 7. juulil 1977 — Thursday, July 7, 1977

Üksiknumbri hind 35 senti

Carteri kohtumine Brezhneviga lükkub kaugemale tulevikule

N. Liidu parteijuht ja president esitas tingimused kahe riigipea vaheliseks kohtumiseks

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter mainib, et tema kohtamiseks N. Liidu presidendi ja parteijuhi Brezhneviga puuduvad lähemas tulevikus väljavaated. President on sellele otsusele jõudnud pärast seda kui Brezhnev võttis Moskvas vastu Ühendriikide saadiku Malcolm Toon'i ja esitas talle oma tingimused kohtamiseks Ühendriikide presidendiga.

Brezhnev mainis Ühendriikide saadikule, et see kohtamine on mõeldav ainult siis kui temal ja Carteril võimaldub alla kirjutada kokkulepetele, mis Ühendriikide ja N. Liidu esindajad oma nõupidamistel on saavutanud tuumarelvade piiramise alal.

Sellest nähtub, et Brezhnev avaldab Ühendriikide valitsusele ja presidendile survet tuumarelvade läbirääkimiste kiirustamiseks ja venelastele järeleandmiste tegemiseks.

President Carter samal ajal on arvamisel, et kahe riigipea kohtamiseks ei ole sellele eelnevad diplomaatilised kokkulepped ja edusammud vajalikud. Carter pooldaks kohtamist Brezhneviga juba lähemate nädalate kestel, kuna see võimaldaks tema arvates mõlematel meestel üksteisega maailma pakilisi probleeme käsitada ja üksteisega tutvuneda.

Carteri seisukohtade alusel võiks selline kohtumine toimuda väga informaalses õhkkonnas ja võimaluse korral isegi Alaskas.

Carteri plaanidest kohtumiseks lähemas tulevikus Brezhneviga ei tule aga niüd tõenäoliselt midagi välja, kuna Brezhnev ei ole huvitatud mõtete vahetamisest Carteriga ning soovib selle asemel leppinguid, milledele mõlemad riigijuhid võiksid alla kirjutada.

Balti rahvusgruppide juhtivaid tegelasi pärast Torontos toimunud küüditamise mälestamise jumalateenistust ja kontsert-aktust. Seisavad vasakult: dr. L. Lukss — Balti Liidu ja Läti Liidu abiesimees, L. Leivat — Balti Liidu esimees ja Eestlaste Kesknõukogu Kanadas abiesimees. Läti peapiiskop A. Lusis, Leedu piiskopi esindaja monsignor J. Balkunas, Kanada föderaalparlamendi liige R. Stanbury, Läti aukonsul Torontos dr. E. Upenieks, Leedu aukonsul Torontos dr. J. Zmuidzinas, Eesti piiskop K. Rajudsepp. Tagaplaanil vasakult: Eesti aupeakonsul Torontos I. Heinsoo, Läti Liidu esimees T. Kronbergs, Eestlaste Kesknõukogu Kanadas esimees U. Petersoo, Balti Liidu ja Leedu Ühiskond Kanadas abiesimees S. A. Masionis ja Leedu Ühiskond Kanadas esimees ja Balti Liidu abiesimees J. Simanavicius.

Foto: T. Tomson

Peeter Kruus täis professoriks

OTTAWA — Ottawas Carletoni ülikooli juures töötav õppejõud dr. Peeter Kruus nimetati alates 1. juulist sama ülikooli keemia osakonna täis professoriks. Peeter Kruus on lõpetanud Toronto Ülikooli ja jatkanud oma õpinguid Taanis. Hiljem saabus ta tagasi Torontosse, kus saavutas siinse ülikooli juures doktori kraadi.

Peeter Kruusilt on ilmunud terve rida erialalisi artikleid teaduslikkudes ajakirjades ning äsja ilmus tema sulest mahukas 592 leheküljeline spetsiaalteos „Liquids and Solutions" — alapealkirjaga „Structure and Dynamics". Raamatu kaane on kujundanud eesti sini-must-valge värvides Peeter Kruusi taani päritoluga abikaasa.

Carterit süüdistatakse relvastuse võidujooksu põhjustamises

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter keeldus loa andmisest uut tüüpi moodsa pommilennuki B—1 produktsiooni andmiseks kuna iga uus selline lennuk maksab 100 miljonit dollarit. Selle asemel pooldab president Cruise tüüpi raketi lõplikku väljaarendamist ja produktsiooni andmist. Cruise tüüpi rakett on võrdlemisi odav relv ning on võimeline lendama väga madalalt ning tabama oma tuumalaenguga täpselt märki. Presidendi otsusele järgnes kohe „Pravdas" äge reaktsioon ning president Carterit süüdistati uue relvastuse võidujooksu põhjustamises.

USA taandub Aasiast

Ühendriikides on aktsepteeritud Euroopa kaitse strateegia

WASHINGTON — Poliitilised vaatlejad mainivad, et Ühendriikides toimuvad praegu suuremad strateegilised ümberhindamised, mille raamides ameeriklased taanduvad samm-sammult Aasiast ning asetavad suurem rõhu Euroopale. Mainitakse, et Aasia piirkonnas on Ühendriikide sõjajõudude arv langenud kõige madalamale tasemele pärast Teist maailmasõda ning et sõjaliste jõudude redutseerimine selles sektoris jatkub pidevalt.

Samal ajal on aga Ühendriikide sõjajõudude suurus paisunud kõige kõrgemale tasemele pärast 1960. aastat ning ameeriklased on

reserveerinud oma sõjalistest väljaminekutest miljoneid dollareid NATO relvastuse moderniseerimiseks.

Asjatundjad kinnitavad, et need suured põhilised strateegilised muudatused on tingitud peamiselt neljast põhjusest: esiteks masendav taandumine Vietnamist, teiseks Vene—Hiina konflikt, mille tulemusena hiinlased otsivad koostööd ameeriklastega ja olukord Aasias on stabiliseerunud,

kolmandaks tasakaal tuumarelvade alal N. Liidu ja Ühendriikide vahel, mille tagajärjel ameeriklased ei saa enam loota tuumarelvade varjavale abile

ja neljandaks Varssavi Pakti riikide sõjavägede pidev relvastumine.

Moskva atakeerib Hispaania kommunistide juhti

Eurokommuniside poliitilised manöövrid häirivad N. Liitu

LONDON — N. Liidu ajakirjas „New Times" avaldati äsja artikkel, milles rünnati ägedalt Hispaania kommunistliku partei peasekretäri Santiago Carrillo't, keda süüdistati selles, et ta mängib kommunistliku liikumise „imperialistlike reaktsiooniliste jõudude" kätte. See kallaletung on pannud ka kõik teised Lääne-Euroopa kommunistlikud parteid kihama, kelledest mitmed on asunud Carrillot kaitsma.

Moskva vahekord Carrilloga pole olnud juba kauemat aega kõige parem, kuna Hispaania kommunistliku partei peasekretär on pidevalt kinnitanud, et ta tahab ajada iseseisvat poliitikat ning ei taha alluda Moskva korraldustele ja käskudele.

Paljude teoreetikute arvates on siin tegemist puhtakujulise taktikalise manöövriga, mida on harrastanud ka Itaalia ja Prantsusmaa kommunistlikud parteid, kes taotlevad endile valijaskonna poolehoidu sellega, et nad deklareerivad endid iseseisvateks parteideks,

kes otsustavad ise oma poliitiliste sammude üle.

Euroopa kommunistlikud parteid, kes on ristitud eurokommunistideks, toonitavad pidevalt, et nad taotlevad võimule tulekut demokraatliku süsteemi raamides vabade valimiste tagajärjel. Nende parteide juhid kriipsutavad alla, et nad respekteerivad lääne-maailma demokraatlikke institutsioone ning ei poolda N. Liidu revolutsiooni doktriini, mis baseerub inimõiguste allasurumisele.

Hispaania kommunistide juht Carrillo väitis isegi avalikult, et „stalinism elab N. Liidus edasi" ning kutsus N. Liidu juhte avalikule vaieluskoosolekule.

Selline väide oli Moskva praegustele valitsejatele suurimaks solvamiseks, kuna Brezhnev ja tema kaaslased on alati püüdnud väita, et stalinism on N. Liidus ammu surnud.

Eurokommunistide näiline iseseisvus on muutnud ka Ühendriikide valitsuse hoiakut Euroopa kommunistlikkude parteide suhtes. Kui endine välisminister Kissinger suhtus väga rangelt Euroopa kommunistlikkudesse parteidesse, siis praegune Ühendriikide president Carter ja välisminister Vance on võtnud nende suhtes leebema hoiaku.

Uus valitsus Hispaanias

MADRIID — Hispaania peaminister Adolfo Suarez moodustas Hispaanias äsja toimunud parlamendivalimiste põhjal uue valitsuse, kelle peamiseks eesmärgiks on majanduslikkude raskuste vastu võitlemine ja tööpuuduse vähendamine. Valitsuses nimetati uueks majandusministriks 52-aastane majandustedlane Enrique Quintana, kes kuulub sotsiaaldemokraatide parteisse. Suurem osa valitsuse liikmeid kuuluvad Suarezi tsentrumist paremal asuvasse parteide koalitsiooni. Peaminister mainis ühtlasi, et tema eesmärgiks on vähendada sõjaväe mõjuvõimu valitsusele ja selle otsustele.

Riigipööre Pakistanis

ISLAMABAD, PAKISTAN — Pakistani armee juhid teostasid veretu riigipöörde ja kõrvaldasid võimult peaminister Zulfikar Ali Bhutto ja ta valitsuse. Kogu riigis kuulutati välja kaitseseisukord ning armee staabiülem kindral Ziaul lubas oktoobris korraldada uued parlamendivalimised. Kindral Ziaul mainis, et tema jääb tegutsema kaitseseisukorra administraatorina. Pakistani president Fazal Elahi Choudhry jääb ametisse edasi kuid igasugune poliitiline tegevus keelustatakse ning mõningaid põhiseaduse paragrahve ei respekteerita ajutiselt.

Toetusi Rootsis eesti organisatsioonidele

STOKHOLM (EPL) — Invandrarverket on nüüd jaotanud 2,2 miljonit krooni riigitoetust selle aasta arvel vähemus- ja sisserändajate-organisatsioonidele. Seekordsel jagamisel on toetusi saanud 15 organisatsiooni, viis enam kui mullu.

Lõviosa toetusest läks suurimale grupile soomlastele — Soome ühingute keskliit Rootsis sai 770.000 krooni.

Eesti poolel määrati Eesti Komiteele 150.000 (ca $37.000.—) ja Rootsi Eestlaste Esindusele 50.000 krooni (ca $12.500.—), kusjuures esimese kaudu, nagu möödunud aastalgi, toetatakse samast summast Eesti Rahvusnõukogu, Eesti Rahvusfondi, Eesti Kultuuri Koondist ja Balti Instituuti, kuna Eesti Komitee osa on võrdne Rootsi Eestlaste Esindusega — s. o. 50.000 kr.

Summad makstakse välja augustis.

Peale eelpool loetletud organisatsioonide on organisatsioonitoetust määratud Jugoslaavia Riigiliidule 340.000, Kreeka Riigiliidule 295.000, Itaalia Riigiliidule 130.000, Soomerootslaste riigiühingule 125.000 ja Läti Kesknõukogule ning Läti Abistamiskomiteele ühiselt 135.000 krooni.

Esmakordselt said toetust Rahvusvaheliste sisserändajate naiste ühingute üleriigiline liit 60.000, Sisserändajate Kultuuritsentrum 75.000, Poola ühingute liit Rootsis 40.000, Kutuuriühing Matia Gubec 20.000 ja Ingerlaste keskliit 10.000 krooni.

Invandrarverket jagab toetusi nüüd juba kolmandat aastat.

Käesoleval aastal oli toetussumma suurenenud 400.000 krooni võrra mullusega võrreldes.

Aprillis kaotati 341.710 tööpäeva

OTTAWA — Streikide tõttu kaotati käesoleva aasta aprillis Kanadas 341.710 tööpäeva. Streikide ja tööseisakute arv oli kokku 149, kusjuures kaotati 198.240 tööpäeva. Kokku on tänavu kaotatud streigi tõttu 941.090 tööpäeva.

Streikide ja tööseisakute esirinnas on Quebec, kus tänavu on kaotatud 469.240 tööpäeva; teiseks Ontario 242.460 tööpäevaga ja kolmandaks Newfoundland, kus on kaotsi läinud 91.650 tööpäeva. Ühtki streigi ega tööseisakut pole olnud Prince Edward Islandil ega Yukonis ja Põhja-territooriumil.

Taiwani küsimus Pekingi ja Washingtoni tüliõunaks

WASHINGTON — Hiina peaministri asetäitja Li Hsien-nien mainis Hiinas külaskäigul olevale Ühendriikide admiralile Elmo Zumwalt'ile, et Hiina ei lase endale ettedikteerida oma Taiwani poliitikat ja ühendab Taiwani Hiinaga sel momendil kui ta peab seda vajalikuks. Peaministri asetäitja deklaratsioon oli halvaks üllatuseks ameeriklastele, kes taotlevad Hiinaga diplomaatiliste sidemete sõlmimist ja tihedamaid kontakte kuid komistavad Taiwani küsimuse taha.

Admiral Zumwalti kohtumine Li Hsien-nien'iga jättis mulje, et Hiina valitsuse hoiak Taiwanil asuva Rahvusliku Hiina vastu on tugevnenud ning

et ameeriklastel on raske Hiina kommunistidega tihedamaid suhteid luua kui nad toetavad Rahvuslikku Hiinat.

Ameerika Ühendriikidel ei ole võimalik praeguses olukorras oma sidemeid Rahvusliku Hiinaga katkestada, kuna mõlema riigi vahel on sõlmitud terve rida koostööleppinguid, muuhulgas ka sõjaline kaitseleping. Ameeriklastel on Taiwanil ka sõjaväge, mille väljaviimine on Pekingi üheks eeltingimuseks diplomaatiliste sidemete sõlmimisel Washingtoniga.

Lääne-Saksamaa kantsler külaskäigul Kanadas

OTTAWA — Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Schmidt saabus külaskäigule Kanadasse, kus tal toimuvad läbirääkimised ja nõupidamised peaminister Trudeauga. Kantsler saabus Vancouverisse, kust ta jatkab oma teekonda Ottawasse.

Argentiina valitsus annab välja endise SS mehe

BUENOS AIRES — Argentiina valitsus on otsustanud Lääne-Saksamaale välja anda endise SS ohvitseri Eduard Roschmanni, keda süüdistatakse sõjakuritegudes ja juutide tapmises. Eduard Roschmannile heidetakse ette, et ta ühe SS üksuse juhina võttis aktiivselt 1941. aastast kuni 1944. aastani Riias osa ligemale 40.000 juudi mõrvamisest. Mainitakse, et Roschmann on Argentiinas elanud mitme valenime all.

Idi Amin kinnitab mõrvamise katset

LIBREVILLE — Uganda president Idi Amin pidas kõne Aafrika riigipeade nõupidamisel Librevillе'is, kus ta mainis, et lääneriigid organiseerisid tema mõrvamise katse ja plaanitsesid ka teiste Aafrika riikide juhtide mõrvamist. Amin ei andnud koosolekul detaile tema mõrvamiskatse kohta, mille tulemusena see jäi endiselt ebamääraseks ja saladuse katte taha varjatuks. Amin võeti rahvahulkade poolt avalikkudel esinemistel vastu palju suurema aplausiga kui ükski teine Aafrika juht, mis laseb oletada, et ta on aafrika masside hulgas omamoodi populaarne kuju.

Varastati auto balti materjalidega

Mõned päevad pärast Balti teaduslikku konverentsi varastati Stokholmis Natsionaalmuuseumi parkimisplatsilt konverentsi peaorganisaatori Imant Rebase auto, milles leidus Balti Instituudis toimunud teaduslikku kirjandusnäituse materjale, peamiselt läti teadlaste töid. Politsei leidis auto Roslagenist, kus seda vahepeal oli kasutatud murdvarguste juures transportvahendina. Autost leiti mitmesugust varastatud kraami, kuid mitte balti teaduslikku materjali. Juba enne konverentsi algust oli varastatud ka ühe läti teadlase auto, kes Austriast oli saabunud Stokholmi, et konverentsil esineda loenguga.

Terrorist võttis bussi üle ja mõrvas kaks inimest

NEW YORK — Ameerika Ühendriikides New Yorgis võttis bussi koos reisijatega üle mustanahaline USA mereväelane Luis Robinson, kes sundis bussijuhi sõitma Kennedy lennuväljale, kus ta nõudis endale lennukit Kuubale sõiduks ja 5 miljonit dollarit. Bandiit mõrvas bussijuhi ja ühe reisija ning haavas kahte reisijat enne kui ta politseile alistus ja suudeti arreteerida. Luis Robinson on 26-aastane ja mainis, et talle ei meeldi Ühendriikide rassipoliitika.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $28.—, poolaastas $14.50 ja veerandaastas $8.—, kiripostiga aastas $46.—, poolaastas $23.50 ja veerandaastas $12.50

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $30.—, poolaastas $15.50 ja veerandaastas $8.50. Kiripostiga USA-s: aastas $51.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $60.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Esto '80 rahvuslik kultuuriline sektsioon pidas hiljuti Stokholmis oma esimese koosoleku. Pildil koosolekust osavõtjad. Vasakult: Ingrid Idla, Kalju Lepik, Heino Annik, Otto Paju, Udo Tohver, Esto 80 üldjuht Richard Norvell, Aksel Mark, Marje Tui, Harri Kiisk, Jüri Raid ja August Raidur. Foto: EPL

Riskantne strateegia

Mustade partisanide üha suurenev aktiivsus Rodeesias ja pärismaalaste pidevad rahutused Lõuna-Aafrikas viitavad dramaatiliselt üha suurenevale pinevusele Aafrika lõunaosas, mis võib kaasa tuua suurema sõja ja kaose ning seoses sellega N. Liidu mõju suurenemise ka Aafrika selles sektoris.

Lõuna-Aafrika ümber toimuvad sündmused ning poliitilised ja diplomaatilised kombinatsioonid lasevad oletada, et tänapäeva Aafrikat ähvardavad akuutselt maailma suurjõudude globaalsete mõõtmetega strateegilised plaanid. Kui N. Liit viis Aafrikasse Kuuba sõdurid ning vallutas nende abil Angoola, siis võib nüüd oodata, et venelased on valmis Aafrikas suurteks seiklusteks ja vallutusteks, milledele läänerii-gid ei ole osanud seni õiget vastust leida, hoidudes piinlikult jõuga ja relvaabiga sündmustesse sekkumist.

Erinevalt läänеriikidest liiguvad venelased järjekindlalt üksikasjaliselt väljatöötatud plaanide kohaselt kogu maailma täieliku vallutamise suunas. Kreml ei ole kaotanud ühtegi minutit, et täita seda tühja kohta, mis tekkis inglaste lahkumisel ida pool Suezi kanalit ja ameeriklaste taandumisel Kagu-Aasiast. Viimaste aastate jooksul on N. Liit rajanud endale sõjalised baasid, sadamad ja varustuslaod ümber kogu Aafrika kontinendi — põhjas Alzheeria, läänes Ginea, Cape Verde, Nigeeria ja Angoola ning idas Mosambiik, Madagaskar ja Somaalia.

Selle strateegia eesmärgid on selged: N. Liidu aktsioonid ei ole suunatud mitte Aafrika vaid läänеriikide vastu. Rajades tugipunkte, baase ja mõjupiirkondi maakera mitmesugustes osades, taotleb N. Liit sellega läänemaailma tegevusvabaduse piiramist võimaliku sõjalise. kokkupõrke puhul. Samal ajal on aga selle poliitika eesmärgiks vähendada Ameerika Ühendriikide ja teiste läänеriikide mõju kogu maailmas ning luua olukord, kus läänemaailm on strateegiliselt täielikult väljamanööverdatud ja on sunnitud isegi alistuma püssipauguta.

Selles suures globaalse ulatusega toimuvas strateegilises malemängus on kaks piirkonda eriti olulised: Aafrika Sarv, mis kontrollib juurdepääsu Vahemerre ja Aafrika lõunatipp, mille valdaja kontrollib liiklust Atlandi ja India ookeanide vahel. Läänеriikide tulevikule ja heaolule on väga oluline, et need piirkonnad kuuluvad neile sõbralike rezhiimide kontrolli alla.

Kuid viimased sündmused näitavad, et Ühendriikide ja teiste läänеriikide ebakindel poliitika Aafrikas on tekitanud olukorra, mis loob N. Liidule soodsad eeltingimused uuteks aktsioonideks ja uuteks vallutusteks. Angoola on Ühendriikide ükskõiksuse tõttu juba libisenud N. Liidu kontrolli alla ning samuti valitsevad marksistlikku rezhiimi pooldavad sõjaväelased Abessiinias, kes saab Moskvast suuri relvasaadetisi. Vene relvi on suurtes kogustes voolanud ka Somaaliasse.

Eriti suure saagi peale on venelased väljas Rodeesias, kuna Rodeesia langemine Moskva kontrolli alla võimaldab edasitungi jatkata Lõuna-Aafrikasse ja vallutada selle strateegiliselt olulise ja-tähtsa piirkonna. Seda eesmärki silmas pidades varustab N. Liit massiliselt relvadega Mosambiiki, kus asuvad Rodeesia mustade partisanide baasid ja varustuslaod. Mosambiiki ei saadeta mitte ainult kergeid relvi, vaid isegi lennukeid, tanke, kahureid ja rakettide väljatulistajaid.

Ühendriikide senine poliitika selles komplitseeritud olukorras on seni olnud hüppeline ja ebakindel, mis eriti silma torkas kui kommunistlikud üksused tungisid Angoolast Zairesse. Seda ebakindlust on aidanud suurendada Ühendriikide peaesindaja Liitunud Rahvaste Organisatsioonis Andrew Young, kes neegrina võitleb Aafrika pärismaalaste õiguste eest kuid ei oska hinnata kommunismi ja N. Liidu maailmavallutamise plaanide ohtusid. Ühendriikide poliitika praeguses olukorras näib taotlevat mustade enamusvalitsuste moodustamist Rodeesias ja hiljem ka Lõuna-Aafrikas, lootes, et need valitsused jäävad sõbralikuks Ühendriikidele kui ameeriklased annavad nüüd neile nende ambitsioonide saavutamiseks toetuse. See mäng on aga ilmselt väga riskantne, sest peaaegu kõigi Aafrika vabadusliikumiste juures mängivad domineerivat rolli marksistid, kes saavad on toetuse Moskvalt ja manööverdavad vabaduse saabumisel oma maad ja rahvad N. Liidu kontrolli alla.

K. A.

Miks kirikud ei kaitse balti rahvaid?

Toronto suurajalehe „Star'i" kommentaator Robert Nielsen kirjutab 29. juunil ilmunud ajalehe numbris, et kui inimesed ei usu enam pilvedes asuvasse taevasse, siis kirik hakkab otsima taevast maa peal ja loodab seda saavutada poliitika tegemisega. Arvestades seda, et poliitiliste utoopiate loomisel on peamine monopoli õigus pahempoolsetel elementidel, siis kaldub ka kirikute poliitika vasakule.

Robert Nielsen nendib, et ta mõtleb kirikute all siinseid suuremaid kirikuid; milliseid on kolm — United, rooma katoliku ja anglikaani kirikud. Ajakirjanik mainib, et nende kirikute poliitilise joone juures lööb tugevasti läbi vasakpoolne kallak, kuna rahvusvahelisel areenil mõistavad nad teravalt hukka parempoolsed autoritaarsed rezhiimid ning toetavad majanduslikult Aafrika „vabastamise" liikumisi. Nende protestid inimõiguste allasurumise vastu raudeesriidetagustes riikides on pealiskaudsed ning nad ignoreerivad kannatusi endistes Balti riikides, mis neelati alla N. Liidu poolt. See ignoreerimine toimub vaatamata sellele, et Balti rahvad on painutatud vähemuse ülemvalitsuse alla ning et seal kiusatakse taga kristlikke kirikuid.

Ideed ja põhimõtted on tugevamad kui relvad

Kokkuvõte Heikki Leesmenti kõnest Seedrioru suveharja pidustustel

Nii suviharja kui ka jaanipäeva osas ei teki kellelgi küsimust, et miks, kuidas või mispärast. Need mõisted on seotud looduse nähetega mis on igavesed, alatikorduvad ja mitte alluvad inimeste tahtele ega seadustele.

Küsimus võiks aga tekkida selle kolmanda tähtpäeva, nimelt Võidupüha osas: kas on põhjust määletada võite mis on mattunud mitmekordselt suuremate kaotuste ja leina alla? Kas on õige ja kohane siin võõrsil kõnelda Võidupühast, kui meie isademaa on ära võidetud, meie sangaritele püstitatud sambad ja mälestusmärgidki hävitatud ja eesti rahva hinges püütakse vallutajate poolt kõigi vahenditega lämmatada vabadustulukest?

Kas sellises olukorras ei tundu ligi kuuskümmend aastat tagasi saavutatud võidu tähistamine siin mõttetuna või lausa pentsikuna?

Ma ütleksin siiski, et nii kaua kui kestab võitlus, on ka võimalusi võiduks. Ja nii kaua kui püsib eesti rahvas, on ka võimalusi iseseisvaks Eestiks!

Sellepärast ei tohi loobuda kõnelemast võitudest mis toimusid Eesti Vabadussõja päevil saksa vägede üle, võitudest mida eesti väed saavutasid punaarmee üle, ega ka majanduslikest ja kultuurilisist võitudest iseseisva Eesti Vabariigi kestvusel.

Aga lisaks neile on meil põhjust kõnelda ka neist võitudest, mida eesti rahvusgrupid on saavutanud kõikjal üle vaba maailma selleks, et Eesti nime alal hoida ja et meie rahva traagilist saatust mitte lasta kustuda avalikkuse teadvusest.

Ent suurimaks võiduks tänapäeval on siiski vast see, et eesti rahvas ei ole vaimselt murtud, ei ole kaotanud oma rahvuslikku identsust, ei ole minetanud tahet olla ja jääda eestlasteks omal sünnimaal.

Lõpliku võidu saavutamiseks meie pärisvaenlase üle ei ole sellest aga veel küllalt. Võime vast kõnelda võidetud lahingutest, piltlikult väljendatuna, aga oleme ikkagi kaugel sellest, et eesti iseolemist kätte võita.

Lisaks Nõukogude propaganda valedelaviinile, on nende käsutuses range distsipliiniga treenitud tohutud vägedemassid ja ülimoodne relvastus. Nii on praegu N. L.-ul suurem laevastik maailmameredel kui Ühendriikidel ja nende allveelaevastik on arvukam kui läänеliitlaste allveelaevastikud kokku arvatud.

Nende tankiarmeed omavad 40 tuhat uut soomusmasinat, mis on neli korda enam kui USA-l on välja panna kõigi vanade mudelitega kokku. Keskmise tegevusraadiusega pommilennukeid on N. Liidul tervel 778% enam, ehk teiste sõnadega ligemale kaheksa korda rohkem. Ka jahilennukite hulk on ligemale kuuekordne. Mehhaniseeritud diviise on 27 korda enam kui Ühendriikidel ja soomusdiviise kümme korda enam. Ja need on 1975. a. andmed, mis Washingtonis avaldati 1976. a. detsembris. Ei ole kahtlust, et vahepealse poolteise aasta jooksul on need arvud veelgi kasvanud N. Liidu kasuks.

Kui see jõudude vahekord on selline, siis millele meie üldse võime loota? Millega õigustame endi optimismi ja usku eesti rahva eluõigusesse ja vabadusse?

See lootus ja usk põhinevad veendel, et inimkonna tuleviku kujunemisele aitavad enam kaasa ideed ja põhimõtted kui kuulipildujad.

Teame ju, et läbi terve pika ajaloo on suurimadki maadevallutamise püüdlused lisaks hästi ettevalmistatud armeedele nõudnud ka mingit ideoloogilist alust.

On ajamärke mis näitavad, et üks selline kõikhaarav mõte, hoopiski mitte uus ega enneolematu, on tõusnud inimkonna teadvusse erilise selguse ja intensiivsusega. See on usk inimese põhiõigustesse ja isikuvabadusse. Kuigi inimõiguste deklaratsioon võeti vastu Ühendatud Rahvaste organisatsiooni poolt juba aastal 1948, jäi ta ometi vaid paberlikuks deklaratsiooniks mis ei mõjustanud kedagi, ammugi ei ulatunud ta raudse kardina taha orjadele inimõigusi tooma ega vabadust andma.

Nüüd on aga asjasse pöördeline muudatus tekkinud president Carteri poolt algatatud ametliku Ühendriikide poliitika tagajärjel.

See ei ole ainult ühe inimese mõttemõlgutus, ka mitte ühe riigimehe poliitiline võte vastaspoole häirimiseks. See on Ameerika Ühendriikide ametliku poliitika üks põhialuseid.

Loomulikult on USA uus poliitika tekitanud suurt ärevust Nõukogude Liidu juhtkonnas ja on süüdistatud Carterit „detente vaimu ja mõtte" lõhkumises ning N. Liidu siseasjadesse sekkumisesse. Sellele vastas Carter 17. märtsil s. a. Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni koosolekul, kus ta muuseas ütles: „Püüdlus rahu ja õigluse suunas eeldab ühtlasi inimväärikuse respekteerimist. Kõik UN Charterile allakirjutanud riigid on kohustunud silmas pidama ja respekteerima põhilisi inimõigusi."

Nagu neist üksikutest näidetest ilmneb, võtab Ühendriikide valitsus inimõiguste küsimust oma südameasjaks ja seega on tekkinud olukord mida ma eespool mainisin, kus idee, väljendatuna õiges sõnastuses, õigel ajal ja õigete inimeste poolt, võib kasvada tohutult inspireerivaks ja sütitavaks vaimustustuleks.

Ma ei püüa väita, et Carter oleks see uus Messias ja inimkonna päästja. Ma olen ka kaugel sellest, et peatselt suuri muudatusi ennustada eesti rahvale või teistele orjastatuile. Meie teame, et ajaloo murrangud võivad kaua aega võtta teostumiseni. Sellepärast on meil põhjust olla ettevaatlikud liigse optimismiga.

Mida aga küll võib väita, on see, et üks suur idee on käiku lastud ja selle idee taga seisab täie tõsidusega maailma võimsamaid suurriike. Teiseks teame, et see asjaolu on suurimal määral häiriv N. Liidu juhtivale klikele, sest inimõiguste ideed on juba mõnda aega paljudes Nõukogude liiduriikides pinnale kerkinud.

Mis oleks siis meie ülesanne selle ooteaja kestel mis võib veel küllaltki pikaks kujuneda? Ma arvan, et lühidalt öeldes tuleb meil jatkata seni väljakujunenud tegevust, kuid seda palju intensiivsemalt ja jõulisemalt.

Teau, et oleme kõik majanduslikult tugeval järjel ja võimelised kandma suuri üritusi. Küsimus võib vaid tekkida, kas oleme tahtelised seda tegema? Põhja-Ameerika mandri Eesti Päevad, Spordipäevad, Läänekalda E. Päevad, Maailmalaagrid, Meeskooride kontsertmatkad üle Atlandi ja lõpuks suurimad neist: Ülemaailmseda E. Päevad kinnitavad, et oleme võimelised ja ka tahtelised suuri üritusi läbi viima.

Seal on aga üks tingimus: asjal peab olema küllaldane tase ja kvaliteet, siis leidub ka osavõtjaid ja kulude kandjaid.

Mõelge vaid milliseid kulusid olid valmis kandma Esto pidustustest osavõtjad, kõnelemata neist kes kohale tulid teistelt mandritelt.

Lõpetan tõsises veendumuses eesti rahva uude ülestõusmisse ja vabadusse ja avaldan oma suurimat lugupidamist siinsele rahvale kes selleks ei ole oma panust keelanud. Püsigu Seedrioru kui eesti tuleviku taimelava veel pikki aastaid kaasa aitamaks uue Eesti Võidupühaks.

Kaks rootslast arreteeriti N. Liidus

N. Liidu piirivalve on kinni pidanud ja vahistanud kaks rootsi autoturisti Brestis, kui nad maalt olid väljumas Poolasse.

N. Liidu võimud väidavad, et rootslased Bengt-Gunnar Sareld, 32, Eskilstunast ja Nils Erik Engström, 26, Falunist on oma autos katsunud välja viia peidetult „N. Liitu laimavaid materjale".

Mõlemad noormehed on uskliкud ja kuuluvad Filadelfia nelipühikogudussse. Rootsi võimudele on teatatud, et kohus nende vastu on käimas. Sellegipoolest ei ole rootsi diplomaatlikul esindusel võimaldatud meestega kontakti. N. Liidu välisministeerium on vastanud, et kohtamine võib alles hiljem toime tulla.

Vaatlejad peavad võimalikuks, et tegemist on N. Liidu otsese kättemaksuaktsiooniga, kuna Rootsi otsustas asüüli anda Riia lennukihõivajaile.

Tass ongi avaldanud samaaegselt terava kommentaari Rootsi valitsuse otsuse peale, kusjuures küsitakse „miks on see roimar saanud võimaluse jääda Rootsi, vaatamata N. Liidu korduvatele õiglastele väljanõudmistele.

Tass loeb üles terve rea kriminaalsüüdistusi Sosnovski vastu ja küsib, mis on sellel tegemist poliitilise asüüliga? Tass on äärmiselt rahul rootsi pilootideühingu seisukohaga, et põgenik tuleks kohe välja anda. Süüdistatakse rootsi valitsust, et see kuuleb „rahvusvaheliste tumedate jõudude nõuandeid".

Kommentaarid

Ühendriikide mustadele lõõgimeestele ei meeldi need rezhiimid, mida nad propageerivad ja ameeriklastele eeskujuks seavad. Ühendriikides omal ajal suuri laineid löönud Black Panthers (Mustad Pantrid) organisatsiooni mõned liikmed, kes hirmutasid musti ja valgeid oma retoorikaga ja terroritaktikaga ning olid sunnitud seaduse silma eest välismaale põgenema, on üksteise järele tagasi tulnud. Mõni aeg tagasi saabus välismaalt tagasi Mustade Pantrite jõugu üks tähtsamaid tegelasi Eldridge Cleaver, kes on nüüd „uuesti sündinud kristlane" ja peab jutlusi revolutsionääride vastu ning nüüd saabus Kuubalt kodupinnale teine suur revolutsionäär Huey P. Newton, kes oli üks Mustade Pantrite organisatsiooni üks asutajaid.

Huey P. Newtoni koduigatsus pidi olema väga suur ning ta elu Kuubal talumatu, kuna Ühendriikidesse naasnult ootab teda kohtuprotsess, mis võib lõppeda pikemaajalise vanglakaristusega. Newtoni süüdistatakse ühe noore tüdruku mõrvamises ja oma sõbra püstolipäraga läbipeksmises, kuid ta kinnitab, et ta on süütu ja nõuab õiglast kohut.

Jääb ainult imestada, miks Newton välismaale põgenes kui ta oli süütu. Samuti on arusaamatu, miks sellise mässumehe Ühendriikidesse tagasitulekule ajakirjanduses ja televisioonis nii palju tähelepanu pühendatakse. Ameerika saatejaamad andsid võrdlemisi pikalt edasi Newtoni sõnavõtu kui ta Ameerika pinnale saabus ja tema pooldajad teda vaimustusega tervitasid. Must Panther kasutas kohe juhust ja hakkas ülistama ja kiitma Kuubat ning seal valitsevat korda. Näib, et Ameerikas on palju kergem televisioonikaamera ette pääsedt ja seal oma mõtteid avaldada mõrvas kahtlustatul kui korralikul inimesel.

*

Kui Ühendriikides ja teiste läänеriikides leidub poliitilisi kommentaatoreid ja välispoliitilisi eksperte, kes katsuvad igal võimalusel N. Liitu populariseerida ning detente poliitikat tagant tõugata, siis ometi leidub ka suurel arvul neid mehi, kellede pilk on selge ning seisukohad kindlad ja kes näevad läbi N. Liidu maailmavallutamise plaanid.

Nii näiteks väidab Harvardi ülikooli ajaloo professor ja Harvardi Venemaa Uurimise Keskuse endine direktor Richard E. Pipes, et venelased on muutunud agressiivsemaiks kui nad seda on olnud varem. Sellest tulenevalt on ameeriklased seatud suurema hädaohu ette kui 1960-nendatel aastatel või 1970-nendate aastate algul. Professor mainib, et venelaste käitumisel Angoolas ja mujal Aafrikas ei ole pretsedenti. Veel aastapäevad tagasi olid venelased väga ettevaatlikud kodupinnast kaugel asuvates piirkondades agressiivsete sammude astumisel. Angoola sündmused kinnitasid neile, et nad võivad väikeste kuludega ja palgasõduritega saavutada hiilgavaid tulemusi. Nad teevad nüüd kõik Rodeesia vallutamiseks ning Abessiinias oma mõju suurendamiseks, mida nad ei oleks julenud teha 1960-nendatel aastatel.

(Järg. lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

9. ja 10. juulil on valvearstiks dr. Leesment, tel. 487-6834.

Urjo Kareda Stratfordi teatripidustuste kunstiliseks direktoriks?

Toronto ajaleht „Globe and Mail" kirjutab oma esmaspäevases väljaandes, et Stratfordi teatripidustuste kunstiline direktor Robin Phillips on oma järglaseks valinud Stratford Festivali praeguse draamaturgi Urjo Kareda. Ajaleht mainib, et sellise mulje sai Londoni „Daily Mail'i" kriitik Jack Tinker kui ta intervjueeris Robin Phillipsi möödunud kuul ning samasugune veendumus on ka ajaleht „Guardian'i" kriitikul Michael Billingtonil, kes samuti intervjueeris Phillipsi. Phillips ise mainib, et ta ei ole nimetanud ühtegi nime oma järglase kohale. 33-aastane eestlane Urjo Kareda oli teatavasti varem Toronto ajalehtede „Globe and Mail"i" ja „Star'i" teatrikriitik ning kutsuti 1975. aastal Stratfordi Festivali dramaturgi kohale.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

Korter välja üürida
EESTI KODUS
2 magamistoaga. Helistada hommikul 7—8 tel. 466-9681.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 209
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Professor arvab, et venelaste agressiivne hoiak on tingitud esiteks ameeriklaste suurest tagasihoidlikkusest pärast Vietnami sõda ja teiseks N. Liidu sõjalise tugevuse kasvamisest.

Kuid mis on professori arvates ameeriklaste suuremaks probleemiks? Richard E. Pipes vastab, et ameeriklastel puudub poliitiline tahe. Ameeriklaste kasutuses on kõik vahendid oma positsioonide kaitsmiseks kuid nad ei kasuta neid. Mitmesugustel põhjustel on Ühendriikide eliit tõmbunud oma karpi ning keeldub faktidele näkku vaatamisest. Ta ei taha võtta endale vastutust, mida talle annab Ühendriikide võimsus ja majanduslik tugevus.

Ja kuidas on lood president Carteri juhtimisega? Professor arvab, et Carteri instinktid on õiged, kuid ta ei vii oma kavatsusi lõpule. Ta tõstis näiteks üles inimõiguste küsimuse N. Liidus kuid niipea kui venelased hakkasid protesteerima, tõmbus ta tagasi ja pehmendas oma seisukohti. Ning kui Moskvale ka edaspidi selgub, et Ühendriikide uue administratsiooni valju haukumise taga ei ole hammustamist, siis on talle selge, et selle administratsiooniga võib ülbelt ümber käia ja seda edasi-tagasi tõugata.

Professor Richard E. Pipes'i analüüsile ei ole meil midagi enam omalt poolt juurde lisada.

AMI

Segakoor „Leelo" laulis Villu Laidsaare juhatusel. Klaveril saatis mõnda pala Toomas Pulst.
Foto: R. Laev

Eesti keskorganisatsiooni juubel Lääne-Saksamaal

MÜNSTER (VE) — Laupäeval, 4. juunil tähistati Eesti Ühiskond Saksa Liiduvabariigis 25. a. juubelit pidulikú kontsertaktusega Halle Münsterland suures kontsertsaalis. Eeskava oli väga mitmekesine ja kestis ligi kolm ja pool tundi.

Esinesid Maimu Mardi-Bang Kopenhaagenist, saatjaks klaveril Silvia Lemke Hamburgist. Segakoor „Leelo" Villu Laidsaare juhatusel, kusjuures mõnda pala saatis klaveril Toomas Pulst. Õhtu kõrgpunktiks kujunes „Hämariku" koori esinemine, kes oli kohale tulnud selleks puhuks Göteborgist.

Rahvatantsu esitasid Bocholti rahvatantsutrupp Helgi Kivi ja Kölni rahvatantsutrupp „Tungal" Maret Kalda juhatusel.

Peokõne pidas Eestlaste Keskkomitee esimees Johannes Västrik. Olles kuulunud kogu selle tegevusaja kestel Keskkomitee koosseisu, andis ta ülevaate EÜSL sünniloost ja selle tegevusest 25 a. kestel.

Tervitussõnu ütlesid lätlaste Keskkomitee nimel mag. jur. Adolfs Shilde, eestlaste huvide kaitsja Saksamaal Elmar Reisenberg, Saksamaa eestlaste esindaja ÜEK New Yorgis Herbert Michelson, Hollandi Eesti Seltsi esinaine Vilma Belinfante-Saidlo ja Belgia Eesti Seltsi esimees Paul Otter.

Kirjateel saabunud tervitusi luges ette Keskkomitee abiesimees Jaan Särev. Avapalvuse pidas praost Toomas Põld. Järgnes seltskondlik koosviibimine tantsuga.

Sama päeva hommikupoolikul andis Eestlaste Keskkomitee piduliku lõunasöögi kutsutud külalistele, millest võtsid osa ligemale 50 isikut.

Juba päev enne seda olid Münsterisse kogunenud Saksamaa Eestlaste Esinduskogu liikmed aastakoosolekule, millest võtsid ka osa eestlaste huvide kaitsja Elmar Reisenberg, ÜEK esindaja Herbert Michelson ja Arnold Areng USA-st. Viimane oli Saksamaal laagrite ajastul Baieri eestlaste esindajaks.

Teine auhind arhitekt Erik Uluotsa kavandile

STOKHOLM — Arhitekt Erik Uluots saavutas teise auhinna 20.000 kr. (ca $5000.—) Kalmari linna ja maakonna raamatukogu püstitamiseks korraldatud arhitektuurivõistlusel.

Kokku oli esitatud 151 projekti, suurim arv mis senini Rootsis raamatukoguvõistlustel esitatud olnud.

Auhinnakomisjon ütleb Erik Uluotsa kavandi kohta muuhulgas: „Hästi kontsentreeritud lahendus, rikkasisuline ja ilus sisemine kujundus."

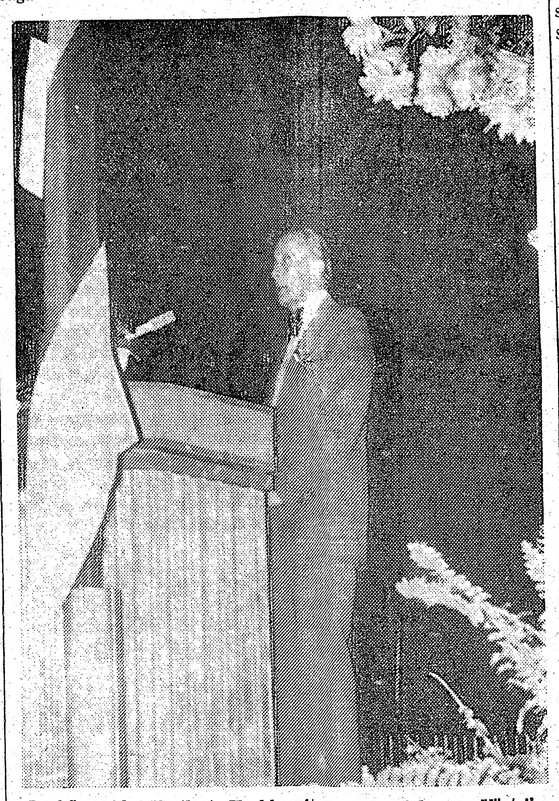

Peokõne pidas Eestlaste Keskkomitee esimees Johannes Västrik.
Foto: R. Laev

A. H. Tammsaare juubel ülemaailmselt tähistamisele

UNESCO eriotsus eesti kirjaniku 100. sünniaasta pühitsemiseks

Kuna eesti kirjaniku A. H. Tammsaare 100. sünniaastat tähistatakse üleliiduliselt ja Moskvas moodustati sellekohane juubelikomitee, siis on nüüd saanud teatavaks, et UNESCO eriotsusega tähistatakse seda juubelit kogu maailmas. Kuidas seda mõeldakse korraldada pole esialgu veel selgunud.

Moskvas toimus uue juubelikomitee esimene kokkutulek, kus N. Liidu Kirjanike Liidu juhatuse sekretär A. Tshakovski tõstis esile eesti kirjaniku loomingu suurt tähtsust mitte üksnes rahvusliku vaid ka maailmakirjanduse arengule.

A. H. Tammsaare nimi on orgaaniliselt läbi põimitud tema rahva saatusega ja ta seisab ühes reas XIX—XX sajandi suurimate kirjanikega, kelle viieköiteline epopöa „Tõde ja õigus" ilmub pidevalt maailma rahvaste keeltes, ütles Tshakovski.

Selle kõrval tõstetakse esile ka A. H. Tammmsaare tähendust suurepärase tõlkijana.

Ka Eestis on praegu mitmeid kavasid selle tähtpäeva märkimiseks. Ühel Tallinna kesklinna haljasalal püstitatakse A. H. Tammsaare skulptuurmonument. Kirjanduspidustused leiavad aset kirjaniku majamuuseumis ja tema sünnipaigas Paide lähikonnas. Tallinnas ja Tartu korraldatakse eesti kirjandusklassiku loomingule pühendatud teaduslikud konverentsid.

Kavas on ka teoste uusväljaanded.

N. Liidus aga korraldatakse sari temaatilisi kirjandusõhtuid ja kohtamisi kirjanikega ning loenguid ja vestlusi A. H. Tammsaare loomingust. Kirjandus- ja kunstinäitusi aga korraldatakse Moskvas ja Leningradis, kusjuures väljapanekute ulatust on laiendatud ka eesti nüüdiskirjandusele.

A. H. Tammsaare teosed, romaan „Põrgupõhja uus vanapagan", näidendid ning jutustused täiskasvanuile ja lastele ilmuvad mitme kirjastuse poolt koos olukirjeldusega kirjaniku elust ja loomingust.

Eesti keele seminar Tallinnas

Jaanipäeval lahkusid Stokholmist 18 noort osalejat nädalapikkusele Eesti keele ja kirjanduse seminarile Tallinnas. Seal toimub nende majutamine Tallinna Muusikakooli ühiselamus, kusjuures majutus, ülalpidamine ja õppevahendid on tasuta.

Seminari kava on võrdlemisi tihe ja rõhuv osa lektoritest on teaduslike kraadidega eriteadlased eesti keele ja kultuuri aladelt prof. Paul Aristega eesotsas.

Reis on organiseeritud Uppsala Soome-ugri keelte kateedri vahendusel.

Eesti noori on registreerunud sellele seminarile ka nii Ühendriikidest kui Kanadast — kummastki maast paariktümne ümber. Rootsi kaudu on seminarile registreerunud osalejaid ka Lääne-Saksamaalt.

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. TEL. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Suvised äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

„Walnuti" sõidu telgitagused

Rootsi politseinik pigistas peidetud põgenike suhtes silma kinni

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgs-Posten avaldas 6. juuni numbris artikli sellest, kuidas „Rootsi politseinik pigistas silmad kinni kui baltlased põgenesid Rootsist". Selline ongi artikli pealkiri.

Üks rootsi politseinik ei märganud teadlikult, kui 48 balti reisijat, põgenikud, läksid Lysekilis Walnutile — mööda politseist, tollist, meresõiduvõimudest ja lääne-rootsi pressist. Politseinik vaatas läbi sõrmede humaansel põhjusel. Ta paljastas nüüd 30 aastat hiljem kui läks pensionile, oma toonase teo.

Sellest jutustab Lysekilis elunev ajakirjanik Terje Fredh oma raamatus „Sjöfolk och kustbor", dokumentaalses teoses, kirjeldades sõja-aastate tähelepandavamaid sündmusi Bohus-rannikul.

See oli aastal 1948, jatkab GP, kui politseinik Henry Laneby Lysekilis oli teadlik, et 48 baltlast olid peidus Walnuti pardal.

Humaansuse ajel ta jättis avastamata, et oli tegemist inimestest salakaubaga. Esialgu oli nimelt otsustatud, et 351 reisijat saavad minna vana inglise ümberehitatud helgiheitja-traaleri pardale.

Rootsi meresõiduvõimud astusid vahele ja redutseerisid selle arvu 48 inimese võrra, millega tekitasid tumma rahutust baltlaste hulgas.

Keegi ei teadnud, kuhu nood 48 isikut kadusid. Toll saatis Walnuti rahvusvahelisse vette. Ühtki paati ei väljunud eri reisijatega.

Walnut jatkas reisi Kanada poole ning vastu vabadusele.

Tõenäolikult olid põgenikud peidetud tuukrikellas laeva pardal.

Paaniline kartus haaras baltlasi võimaliku deporteerimise pärast Venemaale. Varasem baltlaste väljaandmine ei teinud Rootsile au ja see tekitas suurt hirmu balti põgenike hulgas. Nad olid oma viimse varaga ostnud endile laevaosa, selleks et pääseda vabadusesse.

Waltnuti-loost oli tollal ajakirjanduses rohkesti juttu. Seiklusi ei juhtunud ainult Lysekili sadamas.

Mäletatavasti juhtus halvastivarustatud reisil suuri raskusi ühes Põhja-Iiri sadamas, kuhu mindi tormivarju.

GP nimetab Walnuti-põgenikena lätlasi, aga tegelikult olid need eestlased, peamiselt Göteborgist.

MR/EPL

Toronto Eesti Ühispanga kink skautlikele noortele

Toronto Eesti Ühispanga juhatus on otsustanud kinkida igale käesoleval suvel suurlaagrist osa võtnud gaidile ja skaudile, kes on 16 aastat vana või noorem, ühe Toronto Eesti Ühispanga osatähe 10 dollari väärtuses. Kinkimise mõte on ergutada noori eesti ühiskondlikust elust osa võtmiseks ja eestlaste oma rahaasutusega liitumiseks.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$28.—	$30.—
Poolaastas	$14.50	$15.50
Veerandaastas	$ 8.—	$ 8.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$46.—	$51.—
Poolaastas	$23.50	$26.—
Veerandaastas	$12.50	$14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $60.—, poolaastas $30.50, veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

ARMAST SÕPRA

HEINO TOHVER'it

mälestavad leinas

MARTIN ja SALME perega

KLUBI FOTOGRAAFI

HEINO TOHVER'it

mälestab

TORONTO EESTI AIANDUSKLUBI

KAUAAEGSET HEAD SÕPRA JA HARULDAST INIMEST

HELENE PETERMANN'i

mälestab

LYDIA perega

OMA UNUSTAMATA ARMAST EMA JA VANAEMA

MARIA SEITS'i

tema teisel surma aastapäeval mälestavad siigavas leinas

poeg HEINRICH abikaasaga kodumaal
poeg VALDEKO perekonnaga Kanadas
tütar JERLINDE perekonnaga Kanadas
tütar LISETTE abikaasaga Kanadas
tütar LUISE perekonnaga Kanadas
tütar ELLEN perekonnaga Kanadas

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 106 aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

467 Sherbourne St, Toronto 5, Ont.
Telefon 924-1498

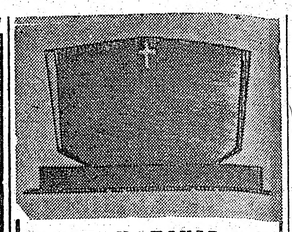

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Lady Baden-Powell suri

LONDON — Maailma gaidluse asutaja Lady Baden-Powell suri 88-aastasena Surrey vanadekodus. **Pärast privaatset** tuhastamist Lady Baden-Powelli tuhk viiakse Nyerisse, Keeniasse, kus see maetakse ta 1941 a. surnud abikaasa kõrvale.

Lady Baden-Powell on sündinud 1889 Olave St. Clairis, Derbyshires. Ta abiellus kindralleitnant sir Robert Baden-Powelliga pärast tormilist romanssi, kui mees oli 55-aastane ja tütarlaps 23-aastane. Powell organiseeris skautide liikumise Inglismaal 1907 ja 1910 järgnesid sellele gaidid. Liikumine sai elava tähelepanu osaliseks ja levis peagi üle maailma kusjuures sel on praegu 40 miljonit liiget rohkem kui 100 maal.

Pärast abikaasa surma ta jäi edasi tegutsema gaidiliikumisse, kuigi 84-aastaselt antud intervjuus ta ütles, et ta igatseb jälleühinemist oma abikaasaga.

Leo Gustav Suits

IN MEMORIAM

Jaanikuu 22-sel sulgus ühe tubli eesti mehe maine eluring. Oma tagasihoidlikkuse tõttu ei tuntud teda laiemas hulgas, seda enam aga sõprade ja tuttavate kitsamas ringis.

Leo Suits sündis Moskvas ajal, mil Vene riigis toimus ajalooline pööre. Väikelapsena toodi ta vanemate opteerumisel vabasse Eestisse. Valga linna esimene algkool ja Petseri Ühishumanitaargümnaasium olid tema üldhariduse alikaiks. Viimase lõpetamise järele immatrikuleerus Tartu Ülikooli õigus-majandusteaduskonda. Tundes aga enesès kutsumust noorsoo kasvatamiseks, õppis Tallinna Pedagoogiumis, omandades algkooli õpetaja kutse. Täiendas end veel võimlemise alal Soomes ja tegutses selle ala õpetajana Petseri gümnaasiumis.

Suur põgenemine kodumaalt kandis ta koos abikaasa ja pisipojaga Rootsi kust 1951. aastal saabus Kanadasse. Tegeles siin alul puusepana ja ehitusettevõtjana. Hiljem ametnikuna Can. Imperial Bank of Commerce'is kuni haigestumiseni. Töö kõrval õppis Toronto Ülikoolis pangadust, mille lõpetamiseni jäi sooritada veel üksikud eksamid.

Kadunu märkimisväärseks tegevusalaks oli noorsoo kasvatus ja skautlus. Toronto eesti algkooli õpetajana andis ta oma panuse eesti laste kasvatamisel. Juba kümneaastase noorukina ühines kodumaal Noorkotkaste liikumisega. Kanadasse saabunud liitus kohe siinse skautliku organisatsiooniga, kuuludes vanaskautide perre. Skaudi deviis — alati valmis — oli temale nagu pühaks kohuseks. Kunagi ei keeldunud ta omast abist kus seda vaja oli. Kotkajärvel et olla ühtegi ehitust kus Leo poleks rakendanud oma tööjõudu. Tema tegevust skautluse alal on vääristatud Tammelehe II järgu teenetemärgiga. Kuivõrd kiindunud ta oli skautlusse näitab seegi, et ta sooviks oli maetud saada skaudi vormis. Sama abivalmidust ja vennalikkust jätkus tal ka Korp. Frat. Tartuensise peres kuhu kuulus akadeemiliselt.

Kadunu tundis suurt huvi igasuguse kunsti, eriti aga fotokunsti vastu. Üldse tema olemuses valitses ülekaalukalt ilumeel, mida ta oskas avaldada nii sõnas kui kirjas. Ta nägi ilusat seal kus teistel selleks polnud silma ja temas puudus mahategev kriitika. Kahtlematult oli sellele rajatud ka tema ülimalt harmooniline abielu.

Jätnud maha leinajatena armsa abikaasa, advokaadist poja koos perekonnaga, õe kaugel kodumaal ja arvukalt kaasvellesid, sõpru ja tuttavaid, jääb temast kõigile mälestus ilusana ja kustumatuna.

EvS

EKKT kunstiloterii

Hoffmanni maali „Go Home järv I" võitis L. Sild (nr. 250) ja „Go Home järv II" E. Pehap (116); M. Järve „Puu" hr. Tamm (475); Tiiu Kadaku „Lõuna-Aafrika lille" hr. Türk (222); Miljani „Maastiku" pr. Jõgi (253); Pehapi „Linnatuled" V. Landers Hamiltonist (423) ja „Valguse peegelduse" Oss (425); Riig-Reimani graafika I E. Pehap (109), graafika II E. Walk (84), graafika III Sütis (302) ja graafika IV M. Järve (22); Saarniidu keraamika I E. Pehap (108), keraamika II Jaaguste (433); Ants Vommi „Akti" R. Pohlak (165). „Modelli" L. Joselin (363) ja „Modelli lilledega" hr. ja pr. Kadak (70), ning Benita Vommi „Daam kübaraga" võitis J. Saarniit (122).

EKKT juhatus

Üksindus põhjustab enesetappe

Dr. Vello Sermat võttis osa Helsingis toimunud enesetapu probleeme arutlevast kongressist

HELSINGI (AL) — Üksindus põhjustab kuni 80% enesetapmisi. Üksindus on ka suurem põhjus alkoholismiks. Seni on üksinduse põhjusi ja ilmnemisviise uuritud eriti vähe. Helsingis toimus juuni lõpupoolel kolm päeva kestnud rahvusvaheline kongress enesetapu vältimiseks ja kriisimomente kaitsvate probleemide käsitlemiseks, kus oli üheks osavõtjaks dr. Vello Sermat Kanadast, kes on uurinud noorte inimeste üksindust kanada koolinoorte ringkonnas. Oma ettekandes dr. V. Sermat kõneles kahesugusest, olukorrast tingitud ja loomupärasest, üksindusest.

Dr. V. Sermat ütles, et ta on oma uurimisis märganud, et need kaks üksinduse laadi on omavahel siiski ühenduses. Juteldes kanada vangidega jutustasid need, et nad ei kannata selletõttu, et nad on eraldatud muudest inimestest, kui just pikast eemalolekust oma perekonnast ja lähedasist.

Dr. Sermat on jutelnud 400 kanada üliõpilasega kellest 75% rääkisid, et nende üksindustunne tuleb sellest, et nad oma arvates ei ole suutelised avaldama oma sisimaid kogemusi, muret ja mõtteid.

Valulisemad üksinduse kogemused olid noortel, kellele lähim inimene oli surnud või kes olid läbielanud armastatud inimese kaotuse muul viisil. Vestluses oli siiski paljusid, kes rääkisid, et neil pole kunagi olnud ühtki hästi lähedts inimest ja nende üksindustunne johtub just selle tähtsaima kontakti puudusest. Keegi nende ümber olevaist inimestest polnud neile tõeliselt olnud tähtis. Neil pole olnud mingeid tähtsamaid eesmärke nende elus — nad leidsid, et nende elu on tühi ja mõttetu ja nad ei tahtnudki rääkida oma tulevikust.

Halvemal juhul üksinduse tunde tulemuseks oli jatkuvalt sügav depressioon ja apaatia.

Läheste kontaktide puudust võidakse mõnel määral korvata elavalt seltsi- ja ühiskonnaelust osavõtmisega. Dr. Sermat on oma uurimiste põhjal siiski sel arvamisel, et saavutatud kompensatsioon jääb puudulikuks.

Üksindust käsitlevas väitekirjas teine kanada psühhiaater dr. Linda Wood tõdeb, et üksindustunnet kannatavad vähem need, kes on suhteliselt hästi sobinud loomupäraseis osades vanemaina, lastena, abielumeestena ja -naistena.

Samuti sellistes rollides nagu töö, ühiskondlik tegevus ja üldse ühiskonna elust osavõtmine.

DR. VELLO SERMAT

Vastuvõtlikumad enesetapule on need inimesed, kes ei tunne end küllalt tugevad oma tööalal ja kellel puudub lähedaste inimeste poolt antud isiklik tugi nende isiklikes raskustes.

Eneseväärtuse tundmine on lahendav tegur ja inimestega kontaktide leidmisel. Need isikud, kelle eneseväärtuse tunne on väike, ei tunne soovi et osa võtta ühiskondlikust tegevusest. Teisiti öeldes, nad pole valmis end seadma teiste inimeste arvustuse alla.

Parandusabinõusid üksinduse vastu on raske leida. Pikaajaline teraapia on ainus abiandmise viis.

Rasket üksindustunnet põdevat inimest tuleb õpetada teistega paremini suhtlema ja teda peab viima arusaamisele, et püsiva ja lähedase inimsuhete loomine nõuab pikka aega.

Helsingis Finlandia-hoones oli koos üle tuhande asjatundja kus kongress arutles noorte enesetapu probleeme.

Esto '80 embleemi võistlus

Asutakse pidustuste kohalike toimkondade moodustamisele

STOKHOLM (EPL) — ESTO Peakomitee pidas oma teise koosoleku dir. Rein Puusepa ruumides 31. mail. Peakomitee otsustas kinnitada A-sektsiooni ettepaneku professor Juhan Aaviku ja poetess Maria Underi valimiseks ESTO aukolleegiumi.

Sektsioon C sekretäriks koopteeriti Ann Leesment ja A-sektsiooni sekretäriks Marje Tui.

Koosolek kinnitas ESTO üleskutse teksti ja samuti ESTO märgi kavandi võistluse tingimused. Kinnitati ettevalmistuste kalendaarium 1977. aasta sügiseks. Esimees Richard Norvelli õlgadele jäi esialgse raamakava väljatöötamine, et vajalikud ruumid saaks juba suvel kinni panna.

Otsustati esineda üleskutsega, et eestlaskonnad provintsis moodustaks esialgsed kohalikud ESTO toimkonnad.

Samuti peavad sügiseks olema moodustatud erialade toimkonnad, milliste moodustamiseks on peakomitee juures olevatel toimkonna juhtidel vabad käed.

Selgus, et vastukõla ESTO suhtes on väga positiivne nii eestlaste hulgas eri asukohamaades kui ka Rootsi eestlaskonnas.

Juriidiline toimkond koostab ÜEP statuudi sügiseks. Otsustati pöörduda sügisel eesti organisatsioonide poole, millised võtsid osa ESTO-80 asutamiskoosolekust, ettepanekuga, et järgmine organisatsioonide koosolek ESTO küsimuste arutamiseks liikatakse edasi detsembri kuult 1977 märtsi kuu algusele 1978.

Võeti vastu otsus, et ÜEP 1980 Rootsis kultuurilistel üritustel esitatakse põhimõtteliselt üksnes eesti kirjandust, eesti kunstnike teoseid ja eesti heliloojate loomingut.

Järgmine Peakomitee koosolek otsustati pidada Ernst Idla kutsel Idla-Centrumis septembri algul.

Peakomitee ametlikuks aadressiks on: ESTO-80 Peakomitee, Box 657, 101 29 Stockholm.

ESTO -80 MÄRGI VÕISTLUSE TINGIMUSED:

1. Vorm võimalikult lihtne, et märki saaks kasutada väga erinevates suurustes ja tehnikates alates rinnamärkidest, läbimõõduga 10 mm, kuni projektide abil suurendatud märkideni, läbimõõduga võibolla kümmekond meetrit.

2. Kavand läbimõõduga umbes 10 cm esitada papile monteeritult, mille suurus 21 × 30 (A4).

3. On soovitav, et märgis esineks tekst ESTO-80 ja värvid sinine, must, valge.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Lembitu maleva esmaabikursus viidi lõpule

Toronto skautüksus Lembitu Maleva vendurite rühm „Mõõgamehed" lõpetas juuni viimasel nädalal St. Johni esmaabiorganisatsiooni standardkursuse. 16-tunnilise kursus on sama, mille läbitegemist nõutakse Ontario Workmen's Compensation Boardi poolt töösttuste esmaabipersonalilt ning mida korduvalt sooritatakse ka politseide ning pikemaid metsamatke korraldavate organisatsioonide liikmete poolt. Skautluses on St. Johnii standardkursus nõuetavaks osaks teatud raskemate erikatsete läbiviimisel.

Mõõgamehed korraldasid kursuse kasutades täielikult oma üksuse juhtide kaasabi. Kursust instrueeris dr. Jaan Roos, algatajaks oli nskm. Toomas Kütti ning administratiivse töö tegi vendurite noorperemees Lembit Tork. Et saada objektiivset hinnangut kursuse kvaliteedist, paluti kohale lõpul kanadalasest väliseksamineerija.

Järgmised vendurid saavutasid vajaliku taseme: Alar Allas, Tormi Jõgeda, Mark Kann, Paul Kako, Indrek Kanne, Robert Kivi, skm. Arnold Kukk, Olev Lepik, Toivo Makk, Tõnu Naelapea, Lembit Tork, Robert Vessmann ning skm. Viktor Vessman.

Kursust alustas 18 Mõõgameest. Eksamile pääses 13, kellest kõik saavutasid nõuetava oskuste taseme.

Jakobi koguduse väljasõit

Tänavune Toronto E.E.L.K. Jakobi koguduse väljasõit toimub pühapäeval, 17. juulil Victoria Harbouri ligidale pr. H. Tiitsoni suvilasse. Kuna koguduse õpetaja asendab praost O. Puhmi tema suvepuhkusel. siis algab kogunemine kell 1 päeval ning jumalateenistus toimub kell 2 p.l.

Teejuhis: Torontost kasutada maanteed nr 400 ja maantee 400 pikendust kuni maantee 69/12. Pöörata vasakule (läände). Sõita maanteed 69/12 kuni teed 69 ja 12 lähevad lahku. Hoiduda siis jälle vasakule ning sõita maanteed nr 12 kuni Wegner Beach Road'ini (Wegner Beach Road on teine tee paremale, pärast vasakpool teed asuvast Sunoco bensiinijaamast). Pöörata Wegner Beach Road'il paremale (itta) ning sõita kuni esimese ristteeni; siis pöörata jälle paremale (lõuna). Seitsmes suvila paremal teeäärel on Tiitsonide suvila.

Kui keegi on eksinud, siis helista 534-3690 ja pr. Tiitson juhatab teid kohale!

Kui keegi vajab transporti või kui kellegil on transporti pakkuda, siis palutakse helistada (416) 483-2478.

Tere tulemast!

Võidupüha ja jaaniõhtu Lõuna-Floridas

FORT LAUDERDALE — 23. juunil toimus Fort Lauderdales Lõuna-Florida eestlaste korraldusel Võidupüha ja jaaniõhtu mälestamise koosviibimine „Royal Park'i" mugavas klubis. Suvise hooaja kohta oli rahvuskaaslasi küllaltki hulgaliselt kokku tulnud.

Külalisi tervitas klubi kaasomanik, tuntud vabadussõjalane-soomusronglane Theodor Koppel. Avasõna ütles Harald Luning, kes ühtlasi süütas võidutulena suure sini-must-valge küünla. Sellelt võidutulelt näitsikud süütasid sinised küünlad ja kandsid laiali igale lauale. See oli meeltliigutav pilt, mida suurendas veelgi Hedy Jenseni poolt ettekantud Maria Underi luuletused. Järgnes päevakohane kõne Paul Kaurilt ja lõppsõna E. Totsaselt. Lõppsõnas muuseas õnnitleti peo perenaist Valli Koppelit tema 70 a. sünnipäeva puhul ja koosolijate poolt anti üle lilli ja kink.

Järgnevalt mindi üle jaaniõhtu pühitsemisele. Jaaniõhtu kava raames laulis Maria Henrichs ja Julius Mets kandis ette humoreske millised lõid kõigile hea tuju. Istuti kohvilauas küünlatule valguses hilisõhtuni, arutati päevaprobleeme ja Lõuna-Florida eestlaste geograafiliselt keskse organisatsiooni loomise vajadust. Märgiti, et siin on juba küllalt alalisi eestlasi ja seetõttu „suveunne" langemine ei ole enam päris õige.

E. T.

Riiklikke toetusi emakeele õpetamiseks

OTTAWA — Kanada mitmekultuurilisuse minister Jaseph P. Guay tegi Vancouveris toimunud Kanada Mitmekultuuri Nõuandva Kogu kokkutulekul teatavaks uue kultuurilise rikastamise programmi, mis annab uusi võimalusi paljudele kanadalastele oma kultuuriliste rikkuste viljelemiseks. Kolmepäevalisest konverentsist võttis osa eestlaste esindajana CCCM liige Valve Andre.

Programmi kohaselt saavad profiiti mittetaotlevad etno-kultuurilised organisatsioonid, mis tegelevad otseselt kultuuriliste küsimuste ja keeltekursustega, finantsilist abi riigisekretariaadi Multiculturalism Directorate'ilt. Programmi alusel

antakse samadele organisatsioonidele finantsilist abi ka nende kursuste instruktoritele lühiajaliste treeningkursuste andmiseks.

Samuti antakse majanduslikku toetust täienduskursustele õppevahendite muretsemiseks.

Need seltskondlikud organisatsioonid, kes tegelevad kultuuriliste ja keeleõpetuse kursustega ning kes on võimelised tõestama, et nad vajavad finantsilist abi, võivad saada toetust 4 dollarit iga õppetunni eest, kusjuures õppetundide arv igale klassile võib ulatuda maksimaalsedt 50-le tunnile õppeaastas. Neid toetusi võib kasutada palkadeks, administratsioonikuludeks, üüriks, õppevahendite muretsemiseks ja teisteks väljaminekuteks.

Programmi alusel antakse vastavatele organisatsioonidele ka toetusi, mis võimaldavad 15 dollarit päevas tasu maksta nendele instruktoritele, kes valmistavad ette vastavate alade õpetajaid

Toetusi suurendatakse ka võõrkeelte õpetamisel õppevahendite muretsemiseks, kusjuures makstakse kuni 50 protsenti kuludest

Samuti antakse toetusi õpperaamatute soetamiseks

Toetusi antakse organisatsioonidele sellel eeldusel, et nad organiseerivad keelte kursusi väljaspool algkoolide süsteemi ning pärast normaalseid koolitunde.

Stokholmis on toimunud viimasel ajal pidevalt demonstratsioone, mis nõuavad inimõiguste rakendamist raudeesriidetagustes riikides. Ida-Euroopa koostöökomisjoni poolt korraldatud demonstratsioonist on osa võtnud ka balti rahvusgrupid.

Mitmekultuurilisuse Nõuandva Kogu koosolek Vancouveris

VANCOUVER — Mitmekultuurilisuse väärtus ja panus Kanada tulevikule tuli põhjalikult käsitamisele hiljutisel Kanada Mitmekultuurilisuse Nõuandva Kogu (CCCM) aastakoosolekul Vancouveris, millest eestlaste esindajana võttis osa CCCM liige Valve Andre.

Kolmepäevase konverentsi töökavas olid nii üld-istungid kui ka püsiv-komiteede koosolekud. Tihe töö ja programm hõlmas uudsusena üle 30 avaldise esitamise Briti Kolumbia ja Yukoni paljude etniliste gruppide ning üldalaliste mitmekultuurilisusega tegelevate organisatsioonide poolt. Samuti oli kavas ettekandeid Kanada kesksete kultuuri-ühendite nagu National Film Board, CBC, Riiklikud Arhiivid, Raamatukogud, CRTC jne. juhtivatelt tegelastelt ning kõnesid ja tervitusi Kanada Mtimekultuurilisuse ministri Joseph P. Guay, CCCM esimehe senaator Peter Bosa, Kanada Senati juhi Raymond J. Perrault, Vancouveri linnapea Jack Volrich'i j. t. poolt.

Käsitlemist leidsid vastavates püsiv-komiteedes meedia, toetused, keele ja kultuuri areng, mitmekultuuri ja kakskeelsuse vahekord, immigratsioonipoliitika ja suund, inimõigused, humanitaarsed probleemid ning rahvaloendus 1981.

Komiteede repordid esitatakse Mitmekultuuri ministrile mitmekultuurilisuse poliitika kujundamiseks ja teostamiseks tulevikus.

Multicultural Society of Vancouver, mille presidendiks on CCCM liige Simon Oosterhuis, korraldas vastuvõtu organisatsioonile kuuluvas keskuses, millest osavõtt oli elav ning loodi häid kontakte.

Väga tiheda töökava raamides oli võimalus tutvuda ka Vancouveri loodusliku ilu ning maalilise asetusega.

Konverentsi bankett toimus nimelt Põhja-Vancouveris International Plaza's, teel kuhu ning tagasi võimaldus delegaatidel nii päikeseloojangul kui tuledesäras nautida Vancouveri kaunist panoraami.

Banketi peakõnelejaks oli äsjamääratud Kanada Mitmekultuurilisuse minister Joseph P. Guay.

Konverentsi viimasel päeval esitasid püsiv-komiteed plenaaristungil oma repordid ning võidi ühiselt nentida, et mitmekultuurilisusel on suur väärtus ning asendamatu panus Kanada tulevikule.

Rahvusvaheline kirjanike konverents Lahtis

Ülo Tuulik esindas eesti kirjamehi

Lahtis on toimunud aastati rahvusvaheline kirjanike konverents kus on arutlusel olnud mitmed probleemid mis on kirjanikel ja kirjandusel tänapäevases ühiskonnas. Juuni teisel poolel toimus järjekordne konverents, kus mitmed tuntud kirjanikud olid oma maade esindajaiks. Prantsusmaalt oli Prantsuse Kirjanike Liidu asutaja Eugene Guillevic, Alzhiirist Mohammed Dib, Tibor Tyskes Ungarist, Al Alvarez Inglismaalt ja mitmeid teisi. Eestist oli kohal kirjanik Ülo Tuulik, kes võttis ka sõna kirjaniku osast ja ülesandeist.

Osavõtjad leidsid siiski, ehkki kõik läks eelmiste aastate vaimus, et midagi tuleks muuta, kui tahetakse sellist konverentsi tulevikus jätkata.

Kõik soovisid suuremat vestluse võimalust ettekannete asemel kuigi öeldakse, et vesteldi niigi juba palju.

Eesti kirjanik Ülo Tuulik puudutas oma sõnavõtus kirjaniku võimalusi aktiivse seisukohavõtjana ja küsis, et kas poleks õigem küsida ja rääkida sellest, mida kirjanik ei tohiks teha.

Teatud tagasihoidliku ilme andis konverentsile ka vilu, vihma ähvardav ilm, mistõttu esmakordselt konverentside ajal pidid kõik ettekanded toimuma siseruumides. Mõned olevat seda isegi sobivamaks pidanud kui tuules ja nurmiku keskel.

„Ka vaikimine, loobumine, kõrvalevaatamine ja vaikne mõtiskelu kuuluvad samal viisil kirjaniku ühiskondliku osa juurde, tema mõjukate atribuutide hulka." Lisaks ta rääkis sõnainflatsioonist, millega välditakse seisukohavõtud igapäevastesse moeküsimusisse.

Luulest kõneles prantslane E. Guillevic, kes ütles, et parem on vaikida kui su laul ei ole vaikusest kaunim.

Uustrükk A. Viirlaidi „Ristideta hauadest" soome keeles

Soome kirjastus A. Kariste, Hämeenlinnas annab välja sõjateemaliste romaanide seeriaid „Suured sõjaromaanid". Igasse sarja kuulub kaheksa raamatut, kusjuures aineks on viimase sõja aegsed sündmused mitme rahva juures, mis on aluseks saanud kirjanduslikele teostele.

Asja ilmus kirjastuse käsil oleva seeria kolmanda raamatuna teine trükk Arved Viirlaidi romaanist „Ristideta hauad". Selle mitmevärvilisel kaanepildil on inimesed põlevate külahoonete juures. Kõite must-kuld kujundus on väga kaunis. Kuna selliste seeriate vastu on suur huvi, siis tagab see teosele suure leviku. Sama teos on aga üksikuna valitud ühe raamatuklubi raamatuks. Raamatu esimene trükk, mis ilmus 1968. aastal on ammugi läbi müüdud kuna eestlaste sõjajärgne saatuskäik on olnud soomlastele lähedane.

A. Viirlaidi teosele langes soome kirjastuse tähelepanu E. Ridala kaasabil. Kirjastus leidis omale tõlkijaks kooliõpetaja Martti Rauhala, kellest ongi hiljem saanud arvukate eesti teoste soome keelde tõlkija. Kirjanik on teost ise mõnevõrra lühendanud ja peab soomekeelset tõlget parimaks mitmes keeles tehtud tõlkeist.

Esimesi eksemplare uuest väljaandest on saada kirjanikult Torontos hinnaga $12.00.

Agapovi protest Venemaal kadus

Pakk, mis sisaldas 22 000 rootslase allkirja palvele, milles nõutakse perekond Agapovi ühendamist, on N. Liidus ilmselt kaduma läinud.

Pakile lisatud tõend paki vastuvõtmise kohta on nimelt Arbogasse tagasi saadetud ilma, et sel oleks mingit vastuvõtja allkirja või postkontori templit. Ka pakist endast pole mingit jälge.

Postivalitsus teatab, et pakk saadeti Rootsist postilennukiga N. Liitu 17. mail. Postivalitsus kavatseb hakata järele pärima, mis on juhtunud pakiga.

Kirikuõpetaja Arbogas, Rolf Larsson, kes algatas ülerootsilise allkirjade kogumise, on mures paki saatuse pärast.

Kõrvaltvaatajatele näib, et N. Liidu võimud on valinud nende vaatekohalt kõige mugavama tee, et saada lahti ebamugavast saadetisest. Oleks N. Liidu mentaliteeti arvestades peagu kujutlematu, et pakikviitung oleks saadetud tagasi kas Leonid Brezhnevi isikliku allkirjaga või mõne temale alluva asutuse tempiga.

Uus matusepaik Hamiltoni Metsakalmistul

Hamiltoni Matusepaikade valitsus teatab, et matusekruntide hinnad on hiljuti tõusnud. Uueks topelt-krundi hinnaks on nüüd $452.00. Palutakse kõigil, kes on huvitatud uue ühise eestlaste matusepaigale omale krunti varuma, sellest otsekohe teatada koguduse esimehele, J. Müürile, aadress 184 Ewen Road, Hamilton, Ontario. Telefon kodus 529-6081, päeval tööstuses 627-4883.

A. Kittask laulab ooperkatkeid

Canada Opera Company koostöös Eatoni kaubamajaga esitab käesoleval suvel viis vaba kontserti neljapäeva õhtuti kella 5 ja 7 vahel Trinity Way'il, keskuse kolmandal korrusel. 7. juulil on on segaeeskava mitmest ooperist, 21. juulil on katkeid Verdi ooperist „La Traviata" kus üheks esinejaks on meie bariton Avo Kittask. 4. aug. esitatakse katkeid Donizetti „Rügemendi tütrest", 25. aug. Mozarti „Võluflöödist" ja 1. sept. Verdi ooperist „Don Carlos". Ooperikompanii tahab esitatavate katkedega anda näiteid 1977. sügishooajal esitatavaist töödest. ja tekitada huvi ooperi vastu.

Kuhu kaovad Eestist liha ja vorstid

Eestis on juba mõnda aega äridest müügilt kadunud lihakaubad ja vorstid, eriti on neid raske saada Tallinnas. Samuti on seal toitlustamine restoranides muutunud halvaks, kaasa arvatud need toitlustamiskohad, mida külastavad lääneturistid.

Kuna tapamajad töötavad täie hooga, siis küsitakse, kuhu läheb õieti liha Eestist, kuna ka Moskvas ja Leningradis on lihaga pikemat aega olnud raskusi. Elanikkonna hulgas liigub kuuldusi, et liha läheb sügavkülmutamiseks ja konserveerimiseks sõjaväe tagavaradesse, millest võib järeldada, et N. Liit arvestab sõja puhkemisega mitte väga kauges tulevikus. On ka teisi seletusi liikvel, näiteks et liha läheb Poola või Indiasse, kus pärast Indira Gandhi rezhiimi kukutamist olevat tekkinud näljahäda.

Varem võisid tapamajad N. Eestis, mille toodang läheb Leningradi oblasti varustamiseks, üle plaani toodetud lihasaadustest turustada 10 protsenti omal turul. Nüüd olevat see „eelis" tühistatud.

Nagu teatas Svenska Dagbladet, on Moskva ostnud liha Euroopaturu maadest, mille lossimisega Balti ja nõukogude sadamais olevat raskusi, nii et välismaa laevad peavad sageli kuu ja rohkem ootama, kuna ei leidu vajalikke raudteevaguneid ega küllmutusseadmeid.

VÄLIS-EESTI

Elav osavõtt küüditatute mälestamisest Montrealis

MONTREAL — Montrealis teisipäeal, 14. juunil toimunud Balti riikide massküüditamise ohvrite mälestamise pärjapaneku tseremooniaga Dominion Square'il asuvale langenute mälestussambale ja sellele järgnenud jumalateenistus oli kokku toonud tunduvalt rohkem eestlasi kui eelmistel aastatel.

Pärjapaneku tseremooniale kogunesid eestlased, lätlased ja leedulased oma rahvuslippudega ning esindatud olid ka ungari rahvusgrupi ja poola sõjaveteranide esindajad oma lippudega.

Tseremoonial esines kõnega Balti Liit Kanadas Montreali osakonna esimees P. Möldre, kes kirjeldas 13. ja 14. juunil Balti riikides toimunud ebainimlikku tuhandete inimeste deporteerimist ning hiljem orjalaagrites valitsenud olukordi.

Kõneleja mainis, et ka läänemaailm kannavad osaliselt vastutust selle vägivalla ja üldise venestamise eest, mis toimub praegu Balti riikides.

Mälestussamba juurest siirduti rongkäigus lippudega läheduses asuvasse Mary Queen of the World katedraali, kus kontsert-jumalateenistusele avasõna ütles P. Möldre, juhtides tähelepanu eelolevale Belgradi konverentsile.

kus tuleks nõuda inimõiguste ja vabaduste rakendamist kõigis nendes riikides, kes Helsingi kokkuiepetele alla kirjutasid.

Palvuse igale rahvusele oma keeles pidasid preester Kubilius (Leedu), õpetaja H. Laaneots (Eesti) ja praost A. Voitkus (Läti). Mälestuspäeva jutluse inglise keeles pidas õp. H. Laaneots, kes eriti alla kriipsutas, et Balti rahvad allutati ja neid hävitatakse süstemaatiliselt „sotsiaalõigluse" ja „vabastamise" sildi all.

Meie kohus vabas maailmas on selgitada seda ülekohut ning nõuda maailmale selliseid inimõigusi, mis on kooskõlas inimese tõelise loomusega ja Jumala tahtega.

Eeskavalises osas esinesid läti meeskoor „Junda" ja leedu ooperi lauljanna Gina Capkauskas. Kontsert-jumalateenistusest võttis osa umbes 700 inimest.

E. A.

Menukas „Kungla"

STOKHOLM (EPL) — 18. juunil esines Stokholmis ABF saalis Toronto Eesti Rahvatantsijate Rühm „Kungla" külalisetendusega. Kanadast oli pikema ringreisi raames lennuteel kohale jõudnud 16 noort koos rühma juhi Toomas Metsalaga ja pillimehe Allan Liikiga.

Tantsugrupp moodustab ainult osa Kungla rühma 160-st tantsijast, kes viimasel tegevusaastal on töötanud 6 grupis 12 instruktori juhatusel.

Eeskava jagunes kaheks osaks. Esimeses esitati 12 põhjamaade tantsu, neist kolm Eestist pärinevat, teised olid pärit Rootsist, Taanist, Soomest, Leedust, Norrast ja kadumaläinud hõimurahva liivlaste juurest.

Kava võimaldas rühmal esineda vägagi erineva stiiliga ja rütmiga.

Mõnedki tantsudest nõudsid väga täpset koostööd ja liiliklemise reguleerimist (soome „Niidirull") või peagu atleetilisi võimeid (eesti „Kandali" ja leedu „Veski"). Teistest erinev ja algeliselt salongiline oli norra „Reinlender".

Kava teises osas esitati põimik eesti — peamiselt lääne-saarte ja -ranniku — tantse, mis omavahel kergelt seotud olustikulise situatsiooniga ja dialoogiliste ning laululiste vahemängudega.

„Kõrr kõrr kõntsitütar" oli heatujuline ja esimesest ühtlasem sari, mille jooksul pääses varasemast enam vallale esitajate nooruslik temperament.

Grupi esinemine jättis väga hea mulje esinejate jõust, tehnilisest oskusest ja distsipliinist, mis eriti silma torkas keerukamate liiklemisskeemide veata ja kõhkluseta teostamise puhul.

Toronto eesti noored tõid stokholmlastele kõrgetasemelist külakosti ja on teretulnud tulevikuski.

Rootsikeelse ladusa teadustajana esines Stokholmi „Kassari" tantsurühma juht Uno Tohver, kes tervitas ka „Kungla" rahvast kassarlaste nimel. Külalised andsid külakostina üle eesti kapa.

„Kungla" ringreis jätkub esinemistega Metsakodus, Göteborgi Suveharjapeol, Kölnis, Schönaus ja lõpuks Nizzas Prantsusmaal.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Müügil
„Vaba Eestlase" talituses
ANDRES RAUDSEPP'a
uus heliplaat
LÕUNAMAA LINN
Hind $7.50

Kingad Lääne-Saksamaalt ● Tel. 533-8122
Prantsusmaalt, Austriast
Naiste ja meeste kingad.
Ekstra laiad suurused,
ka jalatoega
Patacsi Shoe Salon
480 Bloor W., Toronto 4, Ont

H. KIVI
INCOME TAX & INVESTMENT CONSULTANT
TEL. 759-3588
50 MUNSON CR. SCARBORO, ONT.

Mehhaanilise raali võistlustabel Jõekääru staadionil. Kaks gaiderit täpsustavad parajasti võistlustulemusi. Võistlusrajalt tulnud kontrollivad oma kohta paremustabelis.

Foto: Ester Mihkelson

Mehaaniline raal

Dr. Jaan Roosi süsteem spordivõistluste mugandamiseks

Skaudinooruse spordivõistlustel 11. juunil Jõekääru staadionil oli nii võistlejate kui ka pealtvaatajate rõõmuks üks uuendus, mida varem pole nähtud väiksematel võistlustel või — kui vaatame asja teisest otsast — on varem nähtud ainult suurvõistlustel ja olümpiaadidel. Kohe, kui võistleja oli sooritanud oma tegevuse, ilmus tulemus suurele tahvlile, näidates paremusjärjekorda, võistleja nime ja saavutust. Igaüks — võistlev poiss või tüdruk või muretsev vanem sai alati kontrollida „kuidas asjad seisavad". Uudishimulikele pärijatele seletati, et see riistapuu on „Jaan Roosi kompjuuter". Dr. Jaan Roos on tuntud omaaegse skaudipoisina ja praeguse skaudijuhina, aktiivse sportlasena jooksu- ja suusaradadel ning muidugi eelkõige oma kutsealal — arstina. Hiljuti tutvustas ta end „metsatöölisena", rajades Kotkajärve rägastikku terve süsteemi murdmaa- ja suusaradasid. Kuna näib, et mees on nüüd ka leiduriks hakanud, siis on põhjust asja kontrollida.

„Ma ei nimetaks seda leiutiseks," ütleb dr. Jaan Roos, „sest kõik tarvitusel olnud esemed ja võtted on ammu varem leiutatud. Mul tekkis probleem — kuidas vältida väikevõistlustel arvestuste ja kokkuvõtete venimist, et tulemused saadakse teada alles kaua pärast võistlust: heal juhul teisel päeval, halvemal juhul kahe nädala pärast. See halvab võistlusindu, segab võistlejaid taktikalisel kavandamisel, kustutab pealtvaatajate huvi ja — noh — ei kuulu üldse meie sajandisse."

Dr. Roos püüdis luua ühe süsteemi, et seda pahet vältida.

Ta konsulteeris raali ja display asjatundjaid, nuputas, tegi märkmeid ja parandusi ning lõpuks sai asja valmis.

„See ei ole masin ega aparaat," ütleb Jaan Roos. „Me võime seda nimetada süsteemiks, millele kõige tabavamaks nimeks võiks anda „mehhaaniline raal" — kuna päris raal teatavasti on elektrooniline. Minu mehhaaniline raal on aga elektroonilise raaliga põhimõttelik sugulane. Mõlemad neelavad informatsiooni ja selekteerivad seda käsukohaselt."

Süsteemi materjalosa koosneb viiest 4×4 jalga masoniitplaadist, millele on kinnitatud tükid Velcro n. n. takjariiet. 2×2 tolli latid hoiavad plaatisid üleval. Väikestele puuklotsikestele on samuti ühele küljele kinnitatud takjariie, et neid oleks võimalik kerge vaevaga tahvlile asetada.

Süsteemi rakendus nõuab eelkõige kõikide võistlejate nimede suurelt kirjutamist. Nimed kopeeritakse vastavalt võistlusalade arvule, lõigatakse ribadeks klotside mõõdus ja pannakse tähestiku järjekorda. Nende eeltööde järgi võib võistlus alata.

Tulemused märgitakse iga võistleja nime juurde ja nimed hoitakse tabelil pidevalt paremuse järjekorras.

Mehhaanilise raali süsteem nõuab meie võistluse jaoks — võistlejate arv oli 100 — eeltöödeks 10—12 abijõudu, neist paar masinkirjutajat. Võistluse ajal tabeli pidamiseks on vaja 3—4 inimest. Teadustaja saab kogu aeg korrektse ja hetke täpsusega informatsiooni tabelilt, tabeli järgi saab auhinnad välja anda ja võistlusprotokoll tuleb lihtsalt tabelilt maha kirjutada või — fotografeerida.

„Süsteemi saab kasutada," kinnitab Jaan Roos," igasugustel võistlustel tulemuste näitajana, ringide lugemiseks suusavõistlustel jne. Seda saab kiilustada üksikute alade jaoks või liita hiigelsüsteemiks.

Vaja on ainult korrektseid abijõudusid, sest elektroonilist aju ja programmimist asendab inimese aju ja suuline eelinstruktsioon."

„Nii et ainus, mis veel teha jääb, on patendi võtmine mehhaanilisele raalile?" küsitleme dr. Roosi. „Patent jääb võtmata," vastab Jaan Roos, „siht on spordivõistlusi paremini korraldada. Kahekümnenda sajandi viimasel veerandil peame olema oma ajastu väärilised."

HEINO JÕE

Põgenesid sotsialismi eest

Toronto „Sun'i" jutuajamine eesti abielupaar Kaljustega

Toronto hommikulehe „Sun'i" pühapäevases väljaandes 26. juunil ilmus lehekülje pikkune jutuajamine eestlase Ferdinand Kaljustega, keda ajakirjanik oli kohanud *Tallinna paviljonis*. Artikkel on *varustatud Ferdinand Kaljuste* ja *tema abikaasa Asta pildiga nende* Scarboro kodus ning samuti nende pulmapäeva pildiga.

Ferdinand Kaljuste, kes Eestis oli põllumees, jutustab ajakirjanikule, kuidas punaarmee tungis mõrvates ja vägistades üle Eesti piiride ja kuidas ta põgenes pealetungiva vene armee eest läbi Eesti, Läti ja Leedu Ida-Saksamaale. Tema jutuajamist täiendab Tartust pärit Asta Kaljuste, kelle neiupõlve nimi oli Mägiste.

Abielupaar kavatses esialgu Saksamaalt siirduda Argentiinasse, kuid saatuse tahtel kujunes nende uueks kodumaaks Kanada.

Abielupaar maandus immigrantidena Montrealis ning Ferdinand Kaljuste sai endale esimese töökoha tsemendivabrikus, kus ta töötas 14 tundi päevas, saades selle eest 80 dollarit kuus. Hiljem sai ta aedniku koha, kus ta töötas 15 aastat kuni rabandus sundis ta eru minema.

Asta Kaljuste kinnitab, et immigrandid ei ole siia tulnud ainult võtma, kuna nemad on andnud Kanadale kolm tütart, oma suure tööpanuse ja kaks ilusat kodu.

Montrealis müüsid nad oma maja koos ilusa aiaga, mille eest Kaljuste sai 10 auhinda, ja siirdusid Torontosse, kus ostsid uue maja. Asta Kaljuste ütleb, et nad ei lähe kunagi enne tagasi Eestisse kui see on jälle vaba. Abielupaar mainib, et nad on alati põgenenud sotsialismi eest ning sellepärast asusid nad ka Quebecist ümber Torontosse.

Jüri Loosme 90

Endise maanõuniku, omavalitsuse ja põllumeeste tegelase Jüri Loosme 90-aasta sünnipäeval kogunes tema juurde väiksem ring lähemaid sõpru ja organisatsioonide esindajaid, et teda õnnitleda.

Tema end. kolleegina Lääne maavalitsusest tervitas juubilari end. abimaavanem Osvald Viirsoo, samuti Lundi Põllumeeste Kogu poolt, ulatades kimbu roose. EELK Lõuna-Rootsi koguduse õnnitlused andis edasi esimees Arnold Sergo koos kingiga, kui kauaaegse nõukogu liikmele. Koguduse Helsingborgi Pihtkonna poolt õnnitles koos lilledega esimees Heiner Erendi ja Maria koguduse üks õpetajaid. Veel tervitasid Helsingborgi Eesti Ühingu esimees Herman Öödik koos kirjatoimetaja Aksel Vaiguriga ja Valentin Siimre õnnitles naisringi esinaise Irene Kõivi ja enese poolt. Kõrgesse ikka jõudnud austatav oli hea tervise ja meeleolu juures.

MÜÜA KRUNT JÕEKÄÄRUL

Helistada 481-4587

„VABA EESTLASE" TALITUSES

RAAMATUID

müügil	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — **Pargi**	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — **Liivaklass**	2.50	15
Ravimtaimed, 259 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — **Vastuvett**	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — **Reekviem**	3.50	35
H. Michelson — **Skautlikul teel**	3.—	35
H. Michelson — **Noorsootöö radadel**	4.30	35
H. Michelson — **Eesti radadelt**	9.—	35
Eduard Krants — **Lumelütlased** (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — **Mis need sipelgad** (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — **Mõttelend — Pilte ja peegeldusi**	5.—	25
Herbert Salu — **Utoopia ja futuroloogia**	4.50	25
Karin Saarsen — **Lohengrini lahkumine**	4.50	15
„Triibu" üksiknumbreid	1.25	
K. Inno — **Tartu University in Estonia**	8.50	40
A. Kubja — **Kadunud kodud — mälestused**	3.—	25
A. Kubja — **Mälestusi kodusaarelt**	2.—	20
A. Kubja — **Palukesed**	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — **Soomepoisid** 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — **Atlandi aknal**	2.10	40
L. Lumiste — **Killad külas**	5.30	40
A. Vomm — **Ristsõnad I**	2.50	20
A. Vomm — **Ristsõnad II**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad III**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad IV**	2.25	20
Ants Vomm — **Minu hing** (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — **Surnud laevad ja elavad mälestused**	1.50	15
K. Eerme — **Päevata päevad ja ööta ööd III**	4.—	40
S. Ekbaum — **Ajatar** (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — **Rajusõlmed**	8.80	40
T. Tamm — **Need teod süüdistavad II**	5.—	40
A. Käbin — **Vaim ja muld**	10.—	40
Urve Karuks — **Kodakondur** (luuletuskogu)	6.—	20

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

ARVI KORK

MEHHIKO TEEL

21.

Suur ruum oli pooltühi. Paar lauatäit saksa keelt lobisevaid kooliõpetajate moodi tüüpe, ilmselt kevadpuhkusel; mõned USA-tüüpi vanaldased turistid, kes äritegevusest erru minnes seda ammu edasi lükatud maailmareisi sooritavad; mõned tõmmude jumedega, mustade jõhvjuustega caballerod — ilmselt kohalikku Mehhiko kõrgemasse klassi kuuluvad isandad, võibolla riigipoodide mänedzherid või hõbedakaevanduste ülevaatajad, kes mõneks tunniks end töölt lahti võtnud.

Nüüd ilmus välja lühikeses valges jakis poisike, kes küsis, kas soovime midagi baarist. Mina arvasin, et ehk veinist aitab, aga Kiiv nõudis endale „väga kuiva martinit".

„Kuiva martinit, senor? Vodka või dzhinn?"

Nii nii, siis üsna peenikesed oldi siin mägilinnas.

„Vodka, pimento-pipraga", tellisin mina.

Ja ennäe, mõne minutiga olidki meil juba nõutud joogid näpu vahel!

Nüüd tuli teine nooruk ja tahtis teada, mida härrad süüa soovivad. Koov torkis nõutult söögikaardi kallal. See oli ainult hispaaniakeelne, ja Kiiv ei saanud sellest midagi aru.

„Camarones al mojo de ajo", ütles söögikaart. Küsisin kelnerilt. See naeratas ja pööras söögikaardi ringi. Teisel pool oli ingliskeelne tõlge. Need „camarones" olid hännakud. Inglise keeli shrimps. Hännakud küüslaugu-võiga.

Küüslauk ehmatas Kiivi ära, aga mina otsustasin neid proovida. Kiiv tahtis midagi sellist, mida ta tunneb. Seepärast valis ta „Filete pescado empanizado", leivapurus praetud kalafilee. Aga kui toidud kohale jõudsid, vaatas ta kadetsevalt, kuidas suuri poolkaarelisi aurutatud hännakuid või-sousti sisse torkisin ja huuli matsutades ära neelasin. Sinna juurde tellisin veel valget veini. Inimene elab ju ainult korra, eks ole, ja las peonid mägedes söövad pealegi oma maisikooke ja külmi ube! Meie oleme rikkad jänkid ja elame-käitume nagu sellised. Päriselt me muidugi oleme Nõukogude agendid, nagu Leningradi televisioonis, kes ainult rikkaid jänkisid mängivad. Kui koju jõuame, ootab meid jälle kapsasupp ja must leib.

Kiiv torkis oma kalafilee kallal. Nähtavasti ei maitsenud see talle.

„Mis siis järgmiseks saab?" tahtis ta teada.

„Järgmiseks sõidame Mexico City'sse, käime seal korraks Kanada saatkonnas, võibolla ka kohalikus politseis, ja kui me sealt mingit abi ei saa, laseme me siit maalt jalga", arvasin mina.

Ilmselt selline jutt ärritas mu kallist companero't.

„Lihtsalt — käega lüüa ja minema minna? Ei, kallis sõber, mitte nii lihtsalt. Mina, kui sa juhtud mäletama, ei ole lihtsalt puhkusel, vaid olen privaat-detektiiv ja mul on meie firma reputatsioon kaitsta."

Poisile paistis olevat ta topeltmartini pähe hakanud.

„Luba endale meelde tuletada, et ilma minuta oleksid sa koos oma reputatsiooniga Acapulco lahe põhjas?"

„See pole sugugi veel nii kindel. Kust sa tead, et nad meid just lahepõhja tahtsid uputada?"

„Arvad sa, et nad oleks meid puuri pannud ja raha eest rahvale näidanud? Et siin, kallid companero'd, on kaks gringo mafia-sõdurit, kes tulid ühe meie companero jälgi nuhkima, ja näe mis nendega juhtus? Nii nagu Viet-namis ameerika sõjavangidega tehti?"

Selle peale jäi ta pisut mõtlema, äsjane vaenulikkus ununenud.

„Miks sa arvad, et Don Vittorio seda tahtis teha? Meid puuri panna, või lahepõhja lasta, või mis plaanid tal meiega ka olid?"

Nojah, olin asja üle ka ise juba üht-teist mõelnud. Enne autos istudes ei saanud ma seda ju Kiiviga arutada, sest Luis kuulas pealt. Kiiv ju muud keelt ei osanud kui inglise keelt ja kindlasti imestas Luis juba, et miks need Nõukogude Liidust tulnud sellid omavahel vähemalt vene keelt ei rääkinud? Olin talle küll seletanud, et meil oli käsk, mitte kuskil välismaal oma vahel vene keelt tarvitada, aga jäi ta seda uskuma? Igal juhul ei saanud mina ja Kiiv omavahel mingit salakonversatsiooni pidada, kui inglise keelt oskav Luis kaasas oli.

„Tal võib mitu põhjust olla. Esiteks võibolla ei meeldi talle, et Don Vito ilma tema käest luba küsimata oma sõdurid tema territooriumile saadab — ta pidas meid ju Don Vito. sõdureiks ja sina kiitsid veel takka. Teiseks — võibolla tahtis ta meile kruvid peale panna ja meie käest asjade üle põhjalikumat informatsiooni saada. Kolmandaks — võibolla on tal nii hea nina, et ta meis politseimehi ära tundis — minus praeguse, sinus endise — neil „ümmargustel" on vahel selle jaoks kuues meel. Ja viimaseks, aga mitte kõige võimatumaks — ta teab, kus Nick Di-Castro praegu on, võibolla Nick kuulub isegi tema organisatsiooni, ja ta ei taha, et keegi üldse Nick'i üles leiaks."

„Kõlab loogilisena", oli Kiiv nõus, „see viimane oletus eriti. Ehk siis kombineeritult esimene ja viimane. Ja mis sa arvad, et me peaksime tegema?"

„Nagu juba öeldud, minna Mehhiko pealinna, seal kohaliku politseiülema juurde, panna oma kaardid lauale ja oodata tulemusi. Võibolla alguses Kanada konsulaadist läbi minnes, nii et me lihtsalt ära kaduda ei saa — sest ma ei ole kindel, kui kaugele me neid Mehhikomaa politseimehi võime usaldada. Ja kui siis midagi ei aita, läheme koju ja ütleme, kallid saksad, siin me seisame ja teisiti me ei saa, meie elu on meile armsam kui nuuskurau. Ja et kui nad tahavad Don Vittorio poistega sõrmkooku vedada, saatku mõni soomusdiviis või Brooklyn'i Mafia alaosakond — meile läheb see veidi paljuks."

„Aga sa unustad ära, et meil on selle tripiga seoses mõningad kulud — kes tasub siis need?" tahtis Kiiv teada.

„Kas signor Papanini siis su kulusid ei kata?" imestasin mina, sa ütlesid ju, et sul pidi olema exspense-account?"

Kiiv naeratas pisut häbelikult, valkjad juuksed turris.

„Ütlesin küll — aga meil on selline kontrakt, et makstud saame ainult siis, kui resultaate näitame. Mitte, et me Nick-poissi tingimata elusalt välja peaks produtseerima — aga me peame võima Don Vito'le näidata, kuhu ta kadus. Kas suri ja maeti siia või sinna, või rändas välja Lõuna-Ameerikassè, või läks USA-sse ja elab õnnelikult Chicagos — midagi sellist. Kui aga mingeid resultaate pole, siis pole ka raha!"

Nojah, see oli siis vilets lugu küll, aga mis puutus see minusse? Minul käis ju palk edasi. Muidugi Kiiv seda ei teadnud, aga ta võis seda arvata. Olin ju siin ainult puhkusel, Kiivil hea mehe poolest tõlgiks kaasas.

„Senor Kiiv", ütlesin ma talle üle laua, klaasi tõstes, „mulle jälle paistab, et sa oled päris tobe!"

Kiiv ainult mühatas, et see olevat ta venna idee. Ja et selliste kontraktide pealt olevat profiidiprotsent suurem.

„Nüüd ma tean, miks su vend ise ei tulnud. Võibolla ta juba kahtlustas, et peame Acapulco lahte ujuma minema ja ilma päästevööda veel pealegi! Ja ta otsustas asjast eemale hoiduda."

Selline jutt Kiivile ei meeldinud. Ta lõpetas nohisedes oma praekala ja tellis magustoiduks veel teise martini. Siis tõusime üles, maksime oma arved — sinna läks päris palju peesosid, jootrahad ka juurde arvestatud — ja läksime välja värske õhu kätte.

Kui oma Volkswagen-transpordi järgi ringi vaatasime, näis see nagu maa alla kadunud. Hotelli-plika raputas pead, kui tema käest järgi küsisime. Väga kahju, mu härrad, sellist mustanäolist autosõhvrit vanas Volkswagen-taksos pole ma küll näinud. Ka pole keegi teie järgi küsinud. Millal läheb järgmine buss Ciudad Mexico peale? Mitte enne hommikut, mu härrad.

Nähtavasti ei aidanud midagi, pidime ööseks siia peakorterisse jääma. Päike oli ka juba ammu kesktaevast möödas ja varjud hakkasid tänavakividel pikemaks venima.

„Säh sulle su ustav bolshevik", arvas Kiiv, „kaob kui kivi vette".

„Vähemalt ei maksnud ma talle kõiki raha ette ära", arvasin mina. See oli peenike küll, aga meie bagaazh oli ju veel ikkagi Luis'i autos!

Panime siis oma nimed hotelli-registris kirja. Umbes kolmekümne taalri eest saime uhke kahemehe-toa.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. EM. 3-4451
Ohtuti HI. 7-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
725 Don Mills Rd. Suite 402
Don Mills, Ontario
483-6308, 429-4944

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

World famous Pianos
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tunduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
REMENY
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West
Toronto, tel. 363-1966

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Eesti pianisti klaverimuusika õhtu Californias

Kuulsa Palm Springi kuurordi ajaleht The Desert Sun Californias toob silmapaistvalt ära eestlanna, dipl. helik. Erna Gostavici järjekordsest klassikalise muusika õhtust 13. mail koos fotoga E. G. õpilasist. Õhtu toimus Country Clubi lossitaolises Wassermannide kodus, saades suure edu osaliseks. The Desert Sün kirjutab muuhulgas: Klaveriõpetaja Erna Gostovic'i õpilased (11) esitasid Chopini, Saint Saensi. Bachi, Schumanni, Beethoveni, Mozarti, Sibeliuse jt. helitöid (järgnevad nimed). Samas kavas esines ka võõrustaja kontsertpianist pr. Wasserman Bachi paladega. Koos pianist E. Gostoviciga esitasid nad duona Mozarti Sonaat Do-maz. kahele klaverile. millejärgselt pianist Gostovic solistina esitas Sibeliuse Romansi ja Capriccio, lõpetades eesti helilooja Juhan Aaviku „Unistusega".

(VES)

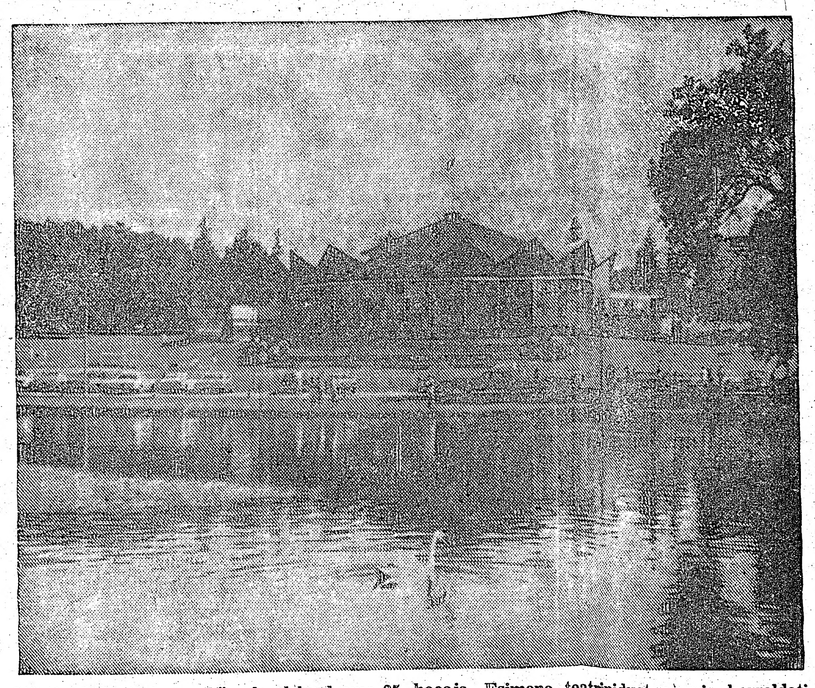

Stratford Festival avas käesoleval kuul oma 25. hooaja. Esimene teatripidustus, mis korraldati 1953. aastal suures telgis, kestis kuus nädalat. Nüüd toimuvad pidustused 22 nädalat, millede kestel antakse Festival Theatre'is Avoni jõe kaldal 171 etendust. Kunstiline direktor Robin Phillips on laiendanud käesoleval aastal tunduvalt pidustusi, mille tulemusena linna südames asuvas 1092 istekohaga Avon'i teatris antakse sama palju etendusi kui 2258 istekohaga Festival Theatre'is.

Foto: Ontario Ministry of Tourism and Industry

Heino Jõe

Saarlaste Jumala Tarapita

Kui päike lendas Saaremaale magama

Lennart Meri möödunud aastal ilmunud „science fiction" „Hõbevalge" on rajatud dokumenteeritud faktidele, mille ühendamiseks raamatu autor koob loomingulõngadest kangast. Ta ei püüa lugejaid veenda, et need tema täiendused on teadus või tõde. See võib nii olla, ütleb ta kaheldes ja lisab: katsuge tõestada, et see nii ei ole! „Hõbevalge" käsitleb eestlasi kui mererahvast ja pühendab sellepärast palju tähelepanu saarlastele ning teistele ranna-asukatele. Raamat on hetkel Eestis üks populaarsemaid ja põhjustab ikka veel vaidlusi ning diskussioone. „Hõbevalge" on üheks teemaks ta tänavuse Metsaülikooli loengutes augusti lõpul.

Umbes pool sajandit enne meie ajaarvamise algust, kui Läänemere rannik oli ammu asustatud soomesugu rahvastega, toimus seal ennenähtamatu sündmus, Kuskil Viru- ja Tartumaa piiril süttis taevas uus päike ja lendas kohutava mürinaga üle Eesti. Kuumuse ja löögilaine oli nii tugev, et õhurõhk tõusis poole atmosfääri võrra ja tekkis tohutuid purustusi. Asva linnus plahvatas põlema ja põles maani mama, metsad põlesid, veekogud keesid momentaalselt tühjaks.

Tulekera prahvatas maasse Saaremaal Püha (sel ajal mõne teise nimega) kihelkonnas, lõi maa sisse sügava kraatri — Kaali järve — ja seitse väiksemat auku.

Plahvatusele järgnes hiidlaine (Jaapani maaväringute tsunaamilaine toline), mis virutas kalad Väinamerest kaugele kuivale maale.

Sajandi alul arvati, et Kaali katastroof toimus umbes 4000 aastat tagasi. Süsinikuproov annab praegu 568 pluss-miinus 130 enne Kristust. Lennart Meri on konsulteerinud teadlasi: Kaali järve uurijat Agu Aaloed, arheoloog Vello Lõugast, füüsik Ustus Agurit ja teisi. Nendelt on sündmuse teaduslik pilt. Hiid-meteoriit — boliid, milliseid langeb maakerale keskmiselt kolm iga tuhande aasta kohta, sisenes maakera atmosfääri ning süttis 125 km kõrgusel Tartu—Kallaste—Jõgeva kolmnurgas. Tulekera oli heledam päikesest ja nähtav 700 km raadiusega, seega Valdai kõrgustikul, Laadoga järve läänekaldal, Lõuna- ja Edela-Soomes, Rootsi rannikult Mälarist Skåneni, Danzigi piirkonnas, Eestist kõnelemata.

Kas niisugune sündmus sai toimuda ilma jälgi jätmata inimeste teadvusesse, rahvaluulesse ja -usundisse? Vaevalt.

KILDUDEST SAAB PILT

Potikildudest saab kokku panna sajandite vanuseid savianumaid ja kondijuppidest tuhandete aastate eest hävinud sauruseid. Palju oleneb tegijast. Lennart Meri on hoolas kildude koguja ja konstrueerija.

Kreeklane Pytheas, kelle kodulinnaks oli Massalia (praegune Marsseille Lõuna-Prantsusmaal) reisis paarsada aastat pärast katastroofi põhjamaile otsima Thule (tule) saart ja merevaiku. Ta leidis merevaiguranniku ja ühe suure saare Balisia, millest Bremeni Aadam 1073 tegi Baltia (Mare Balticum) ja väiksema Thule saare. Barbarid (saarlased) näitasid talle seal ühel valgel suveööl kohta, kus päike heitis magama — Kaali järve.

Pytheas kirjeldas kõike seda — ka jaanipäeva-aegset valget suveööd — oma reisikirjades.

Originaaltekst on kadunud, kuid paljud koopiad on tänapäeval alles. Pytheas teenis nende kirjeldustega oma ajastu suurima luiskaja nime — teda ei usutud!

Novgorodi kroonika kirjeldab 1071 eestlaste jumalaid, kes on mustad, tiivulised ja lendavad taevas. Kroonik ei lisa oma isiklikku arvamist, kas need on head või halvad jumalad. Viissada aastat hiljem (1544) kordab sama kirjeldust usklik mees Sebastin Münster, kes teab asja paremini ja nimetab neid kuradi peletisteks.

Liivimaa (Läti) Hendrik kirjutab 1220, et Virumaal on mägi ja ilus mets, kus rahva jutu järgi on sündinud saarlaste jumal Tarapita ja kust see on lennanud Saaremaale. Rahva suust kuuldud pärimusi teisest päikesest, teisest tähest, tulekivist ja pisuhännast on veel kirja pannud Rossihnius 1632, Verginius 1696 ja Otto Villem Masing 1822.

PÕLEV SAAREMAA

Soome „Kalevalas" on üks rahvalaul, mis jutustab Saaremaa põlemisest. Harju-Jaanis ja Kuusalus kirjutati üles selle laulu siit-poolt-lahte versioon:

Oi imeta või imeta,
mis nägin mina imeta
õuessagi käiessagi
Nägin Saaremaa põlema,
tule luugista tulema.
Sood süütsid, järved põlesid,
kivid keereldi ojusid...

Laul põlevast maakonnast on erandlik ega tunne analoogiaid ühegi teise rahva folklooris.

Teatud jälgi on sündmus jätnud ka skandinaavia saagadesse, kus kõneldakse päikese kadumisest, päikese magamiskohast, päikese õgimisest ja muust.

Skandinaavlased nägid päikese allakukkumist täiesti loomuvastaselt — idas — ja kõik nende muinaslood ühenduses päikese surmaga viitavad itta. Teatud müstilise oreooli andis see ka inimestele, kes elasid Tulesaarel ja olid päikese hoidjateks ning valvuriteks. Lennart Meri oletab, et saarlased omasid mingisuguse eriseisundi, puutumatuse ja pühaduse ümberkaudsete naabrite ja kogu Läänemere ruumi elanike silmis.

Päikese pesakoht kujunes pühaks, tabuks ja andis kohale — kihelkonnale, järvele, taludele ja kingastele „Püha" nime. Kaali järvest sai kultuse- ja ohvripaik, kus käidi vargsi veel möödunud sajandil.

Liivimaa Hendrik võidurõõmutseb on kroonika lõppsõnas, et Saaremaa alistamisega on ka Tarapita välja heidetud. Kuigi Saaremaa jääb Läänemere ruumi sõjaoperatsioonides enamasti viimaseks vallutada, ei ole välistatud võimalus, et 13. sajandi vallutuse puhul olid seal ka moraalsed ja psühholoogilised kaalutlused. Hendrik pidas Saaremaad Tulejumala kodukindluseks. Selle vallutamine tähistas „paganluse" lõppu. Hendriku võidurõõm oli enneaegne, sest veel 17. sajandil Eestimaal toimunud nõiaprotsessidel selgitati, et surmamõistetud nõiad olid ühendust pidanud taevas lendava lohemaoga.

Müstiline Thule — Tulesaar on tänaseni selgitamata, kuigi paljud muistsed maadeuurijad seda otsisid ja mõned ka seal käisid ning kohta kirjeldasid.

Lennart Meri vaatleb kõiki neid materjale oma raamatus ja jõuab tulemusele: ei ole võimatu, et Thule asus Saaremaal.

(Järgneb)

USA natsid on „pommid"

Briti ajaloolane John Toland, kes kirjutas põhjaliku uurimusteose „Adolf Hitler", olles selleks 20 a. kogunud materjale, jutustas kõnekoosolekul Detroidis, et Ameerika uusnatsid pole muud midagi, kui „mootorratastel pommid, kes kannavad svastika märke". Nendel on „suured lõuad" seepärast, et nad ei tule toime tüdrukutega, ja pealegi nendel pole natsismist vähematki aimu.

Toland oli lisanud, et „palju kardetavamad" on Saksamaa uusnatsid, kes võivat tõesti põhjustada kartust. USA „natsid" oleks Hitler pannud pikema jututa koonduslaagrisse.

Läbi Toronto Karavanilinnade kultuurisära

II

Kanada parlamendiliige R. Stanbury ütles karavanipidustuste kohta, et see on fantastiline võimalus teiste rahvaste kultuuriga tutvumiseks. Tõepoolest pakkusid osa „linnu" võrdlemisi ulatusliku ülevaate oma kodumaast ja rahvast ning selle kultuurist. Teine osa aga edutas ainult kulinaarkunsti ja joogikultuuri, kus minimaalset kava pakuti alles siis, kui kõik olid juba toitudega lauda istunud. Mõned paviljonid olid selle osa nii hästi organiseerinud, et inimesi lasti osakaupa sisse mitte ruumi mahutavuse alusel, vaid kuivõrd jõuti toitu pakkuda. Ühel õhtul *polnud üks paviljoni köök oma* toiduga valmis ja rahval tuli ligi pool tundi ukse taga oodata sabas kuni kokad toiduga valmis jõudsid. Rahval olnuks aga istumiseks küllalt ruumi.

*

Üheks uueks paviljoniks oli hindude New Delhi. Selles oli igale paviljonipäevale antud oma teema, nagu India naistepäev, lõuna-, põhja-, ida- ja lääne-India päevad. Osavõtjate hulgas oli palju hindusid kus eriti naiste juures oli silmatorkav kuldehete rohkus. Kui güid tuli väljapanekute juurde seletust andma, vastas ta küsimusele, et kas kantav kuld on ehtne: „India naised kannavad kulda enese kaunistamiseks, ega mitte nagu ameerika naised seda panga seifis hoidmiseks."

*

Karavanipidustus on apoliitiline oma põhimääruste kohaselt ja selle raames pole lubatud mingit poliitikat teha. Eestlased tegid siiski rahvuspoliitikat oma kauni kavaraamatu abil, mida paljude poolt eriti heaks hinnati ja mis andis eestlaste tegevusest ning eesmärkidest ulatusliku ülevaate.

Ukrainlaste Lviv paviljon oli samuti kasutanud leidlikult antikommunistliku ilme andmist ühele oma väljapanekute osale. Näitusel oli ukraina kodu sisustus kus ühele kohvilauale oli asetatud valimik antikommunistlikke raamatuid, et näidata ukraina kodu poliitilist meelsust. Pole teada kuivõrd seda märgati, aga poliitiline joon oli sellega siiski paviljonile antud.

*

Millise hingega karavanipaviljonides oma kavale kaasa elatakse ilmnes noore rahvariides oleva ukraina poisi juures Poltava paviljonis. Kui vanemad tantsijad oma dünaamilise kava esitasid, vaatas poiss seda tuliste silmadega pealt. Küsides kas ta on ka tantsija, vastas ta nukra tooniga:

„Ma soovin, et oleksin."

*

Kui keegi koeri hoiaks reas tund aeg tulise päikese käes, siis oleks loomakaitse selts kohe paanikas ja astuks samme selle kõrvaldamiseks. Ometi seisti tunde enne kella kuut oodates paviljonilinna uste avamist, et saada näha pakutavat kava, mis olevat väga hea. Mõnikord see kõrgekskiidetud kava ei olnudki ootuse kohane. Eriti näis see pettumust tekitavat kanadalastele, kellele sabas seismine on ilmselt võõras ja harjumatu. Nende sõnavõtud olid korralduse osas sageli üsna kriitilised. Ometi oli üheksa päeva jooksul paviljones 2 miljoni külalist ja tõenäoliselt on tuleval karavani 10-aastasel juubelil neid veelgi rohkem.

Kõik aga küsisid miks asub mõni paviljon nii väikseis ruumides, et sinna sadatki inimest ei mahu? Kui jõutakse organiseerida hea kava, siis suudetakse seda hoopis enam ja vastuvõtlikemate meeltega nautida, kui ei tule enne pikka aega oodata, mis tihti tuju juba alla kisub.

*

Kui suur oli paviljonilinnade kultuuriline osa, siis jääb paraku kokkuvõttes öelda, et mitte eriti silmatorkav kõigi rahvaste juures. Karavani korraldamisel peaks olema nõudeks teatud minimaalne kultuuriline osa söömise ja joomise kõrval. Head väljapanekud olid peamiselt raudeesriide taguseilt maadelt, kuna teised rahvad lahendasid selle osa müügilaudadega, tutvustades oma kodumaid toodetavat kaupa. Balti rahvaste etnograafilised väljapanekud olid huviäratavad andes ulatusliku lõike nende inimeste elulaadist, kusjuures demonstratsioonid kodukäsitöö alalt tõid selle minevikust tänapäeva.

*

Kõigi paviljonide külastamiseks puudus aeg. Kui iga linna vaatamisväärsusse süveneda, siis võiks õhtu jooksul läbi käia 4—5, ja sedagi juhul kui poleks sabas seismist. Viimane muutis „reisiplaani". Eesti paviljonilinnal olid õnneks avarad ruumid, mis mahutasid sadu inimesi jättes külastajaile meeldiva mulje ja andes võimaluse pilgu heitmiseks sellele mida korraldajate poolt pakuti.

*

Nagu öeldud oli 50-l paviljonil kokku üle 2 miljoni külastaja. Kõige rohkem oli sabas ootamist Odessa ja Kievi linnade väravail. Kuigi toiduhindade määramine oli iga paviljoni oma asi, said mõned paviljonid hoiatuse liiga kõrgete toidu- ja joogihindade võtmise eest. Nii võis märgata, et sama toit võis erineda hinnalt kuni $1.00 portsjonilt. Aga tuleb siiski märkida, et toit ja jook olid ainsad, millest paviljonid oma tegevuse ajal tulu said. Eestlastel oli alkohoolsed joogid nii targalt ostetud, et 10. min. enne paviljoni lõppu oli järgi jäänud ainult õlu.

Karavanipidustus on muutunud isemajandavaks. Kui kolm aastat tagasi Metro Nõukogu seda toetas 79.300 dollariga ja järgmisel aastal veel 50.000 dollariga, siis alates 1975. a. pole karavanipidustus enam toetust saanud.

Eesti etnograafilised väljapanekud on pakkunud paljudele Tallinna paviljoni külalistele huvi. Pildil pr. Türk demonstreerib vöö kudumist. Pildil vasakult pr. Robinson, Tiina Järviste, W. Pent, E. V. aupeakonsul I. Heinsoo ja Kanada parlamendiliige kol. K. Robinson.

Foto: T. Säägi

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 7. juulil 1977 — Thursday, July 7, 1977

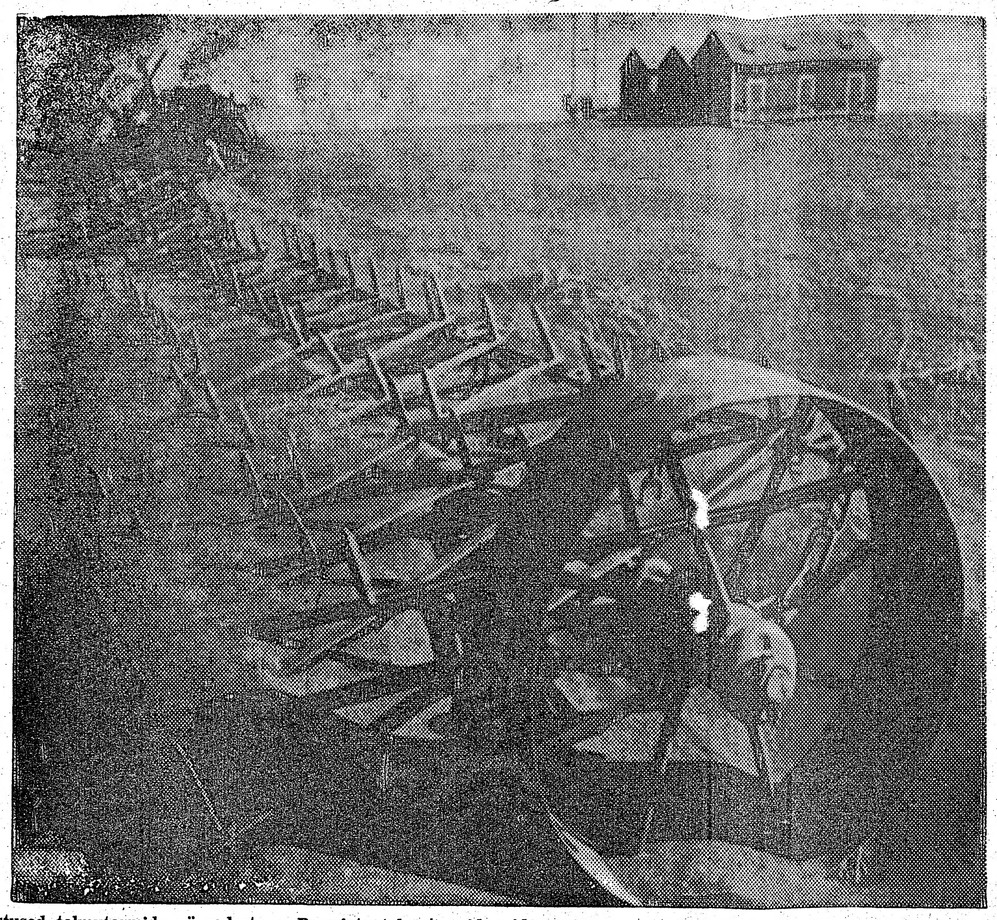

Mälestused tolmutormide päevadest. — Preeriate tolmutormid, mida ei ole Saskatchewanis nähtud paljude aastate jooksul, on käesoleval kevadel alaliseks nähteks. Regina lähedal mattis tormist üleskeerutatud kuiv muld oma alla põllutööriistu. CP foto

KIREV MAAILM

BRUSSEL — Kolme väljaspool Euroopat asuva majandusmaa, Ameerika Ühendriikide, Jaapani ja Kanada majanduslik kasvamine algab tõenäoliselt jälle lähimail kuudel, kirjutati Euroopa Majanduskomisjoni raportdis. Möödunud aastal oli majanduslik kasv Ühendriikides 5,5%. Jaapanis 5% ja Kanadas 3,5%.

LONDON — Tulevasi kurjategijaid võib avastada juba nooruki-eas, kinnitavad Briti kriminoloogia eriteadlased, kes selleks on teinud juba üle 20 aasta uurimusi. Nad ütlevad, et kui laste iseloomus ilmneb tugev vaenulikkus, liig-argsus või mitmesuguseid muid erilisi iseloomuomadusi, siis selle järele võib ennustada, missuguste kuritegudega ta täiskasvanuna võib toime tulla. Uurimistulemuste järele kuritegelikule teele Inglismaal laskub siiski vähem kui 1 protsent noori.

NEW YORK — Tuntud maalis „American Gothic" esines modellina farminaise osas Nad Wood Graham, kes nüüd on 77 a. vana. Ta kaebas hiljuti kohtusse sexiajakirja „Hustler", kus oli avaldatud see maal moonutatud kujul: farminaine oli seal alasti. Mrs. Graham, kes on maali autori Grant Wood'i õde, nõuab sexiajakirjalt kahjutasu 10 milj. dollarit.

ROOMA — Valeraha trükkimise pärast oli Firenzes kohtu all keegi Graziano Tantin. Kui selgus, et tal ei jatku raha advokaadi kuludeks, põgenes ta vanglast ja läks oma aresti alla pandud trükikotta, kus trükkis veel ligemale miljon dollari ulatuses Itaalia raha advokaadi- ja kohtukuludeks. Seekord politsei tabas ta otse trükkimiselt.

NEW YORK — Alastioleku vastane seadus, millele oodati kuberner Carey allkirja, võib võtta New Yorgi maailmalinna kõrgelu oreooli; kurdavad luksusrestoranide pidajad. Seadus oli mõeldud Times Square pornoettevõtete vastu: keelati topless ja bottomless etendused, kus müüakse viina. Restoraatorid ütlevad, et nad peavad nüüd sulgema ka oma „kõrgeklassilised pariislikud revüüd", näit. La Vie en Rose restoran-klubis E. 56. tän.

SUURLAAGER „KOTKAJÄRVE '77"

Miks ma lähen skaudilaagrisse

Kohtame ühel õhtul Toronto Eesti Maja õuel skauditegelast Ain Allast ja meie vahel areneb alljärgnev kiirjutuajamine.

Küsimus: Kui kaua sa oled olnud skautluses?

Ain: Neliteist aastat.

K.: See on auväärne arv aastaid. Kas oled käinud paljudes laagrites?

Ain: Peaaegu kõikides. Ainukene kust puudusin oli Suurlaager Põhjala. Olen võtnud osa etnilistest laagritest, nagu Banffis. Muidugi olin maailmalaagris, samuti mitmetes kanada skautlaagrites.

K.: Kas sa lähed laagrisse kohusetundest või meeldib sul käia laagrites?

Ain: Oo, mulle meeldib käia laagrites, need huvitavad mind. Muidugi mängib kohusetunne oma osa, aga ma lähen ju oma poistega ja see on tore.

K.: Nii, et sul on ka omad kohustused laagris. On sul rühmas poisse kes ei taha minna laagrisse?

Ain: Ma ei ole kuulnud, et poisid ei taha laagrisse minna. Võib juhtuda, et mõnikord mõne poisi vanemate suvilas juhtub midagi põnevat, siis tahaks poiss parema meelega seal olla. On väga tähtis, et laagri tegevuskava oleks mitmekesine ja huvitav. Pead olema võimeline pakkuma neile tõesti midagi huvitavat.

K.: On sul juba kava valmis mis sa oma poistega ette võtad?

Ain: On tavaline nähe, et plaanitsemine käib kaua aega, aga tegelik töö tehakse viimase paari nädala jooksul. Eri kategooriasse kuuluvad maailmalaagrid. Nendeks ettevalmistamine võtab kaua aega ja rohkem tööd.

K.: Mis on kavas selles suurlaagris?

Ain: Ma ei tea täpselt ja siis ma ei hakka seletama. Kuulsin, et on tehtud tõhusat eeltööd.

K.: Kuulsin, et sina oled üks laagrilaulu võistlusest osavõtja.

Ain: Ma ei ole suur laulu kirjutaja. Mind paluti ja ma proovisin. Tahtsin luua midagi erinevat. Elav viis, mida oleks kerge viliskatada. Sõnu ma ei oska nii hästi kirjutada. Suure hädaga proovisin. Toomas Kütti'ga koos lõime sõnad. Kirjeldame oma laulus Kotkajärve mitmepalgelisi aastaaegu. Meie panime nimeks sellele laulule „Aastaring".

K.: Kas laagreid peaks olema rohkem või vähem?

Ain: Laagreid peaks olema rohkem, aga erinevad, nagu: üksuse laager, üksuste laager, teiste rahvustega koos, eri kohad, eri teemad. Orienteerumine, sukeldumine, laagritarkused jne. Olin kanada skautlaagris, kus peaõhk oli just laagritarkusel. See oli äärmiselt huvitav. Ka suurlaagritest tüdineb.

K.: Kas oled loonud rohkem muusikapalasid või oli see sinu esimene?

Ain: Olen teinud paar laulu varem, aga mul ei ole palju aega, sest mul on mitmeid teisi huvialasid.

Aitäh Ain, olen kindel, et poistel saab olema põnev aeg laagris.

Nalja

Elsa ütleb sõbratarile, et ta on nüüd ometi lõppeks leidnud mehe, kes seisab kahe jalaga kindlalt maapinnal.

Sõbratar: „Aga kuidas ta siis pükse jalga saab?"

*

Advokaat saadab kliendile pärast protsessi telegrammi: „Õigus võitis."

Mõni tund hiljem saabub advokaadile telegramm: „Kaeban edasi."

*

Hans läheb oma koolivennale külla, kes on saanud õpetajaks ühes maakoguduses. Pärast sööki küsib õpetaja, kuidas toit maitses. See oli nimelt noore nooriku enda keedetud.

Hans: „Nüüd ma saan aru, miks te enne sööki palvetate!"

Hoiatus marutõve eest

SCARBORO — Toronto Scarboro linnavalitsuse tervishoiu osakond andis äsja hoiatuse marutõve vastu, kuna üht elanikku hammustas rebane. Kohene vahejuhtumi ametivõimudele teatamine andis võimaluse vastava marutõve vastase süstimise tegemiseks. Selle asjaolu tõttu hoiatab tervishoiu osakond, et kõik vanemad oma lastele seletaksid marutõve ohtu, et nad ei puudutaks loomi kel on ebatavalised kombed. Samuti ei tohiks lapsed puudutada vigastatud ega surnud loomi. Igast juhtumist aga, mil loomad on kedagi hammustanud, tuleb teatada perekonnaarstile ja kohalikule tervishoiu osakonnale.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul $3.25
esiküljel $3.75
tagaküljel $3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„Vaba Eestlases" ilmunud Tommy Tomsoni fotosid saab tellida talitusest või tel.: 423-4558 ja 461-6916.

Riin Rivanool

Autoõnnetus

Ega muidu poleks see asi välja tulnudki, aga Arukeste August läks maakodus varahommikul taluperest piima tooma ja siis nägi.

Auto oli sõitnud suure hooga Arukeste aiale nii otsa, et seisis kraavis nagu tiku-tops püsti, esimesed rattad aia najal taeva poole ja tagaots kõvasti kraavipõhjas kinni. Poisid ise ronisid autost välja, tüdruk ka kahepeale kaasas ja viga ei paistnud neil kellelgi olevat.

„Miks sa pidurit peale ei pannud? Sõidad sedasi pool miili aeda maha, pidi sul ikka hirmus kiirus peal olema," põrutas August juhile. See vastas:

„Pidurid, onu! Kiirust ei olnud sugugi, aga varahommikune aeg ja jäin rooli taha tukkuma. Kui ärkasin ei leidnud pidurit üleski."

„Sõidad ja magad. Nii ei lähe! Aed tuleb sul kinni maksta ja mahasõidetud postkast samuti ja täna õnne, et eluga sellest supist välja tulid!"

Kohalejõudnud politsei andis Augustile poisi nime ja aadressi, purukssõidetud auto tõmbas tõstuk-veok kraavist välja ja viis lähimasse bensiinijaama hoiule.

Nüüd jõudis Annikegi kohale. Vaatas mahasõidetud aeda, äratehtud rüüstamistööd ja loppisõidetud postkasti, millele ta alles hiljuti uue värvi ja ilukirjas nimegi pealepintseldanud oli. Lausa pisar tikkus silma.

„Poiss peab maksma! Aia parandused ja uue postkasti koos posti ja ülespanemisega peab ta kinni maksma! Ja vaata, et sa mõistliku hinna nõuad, mis kõik kulud kinni katab ja terakese ülegi jätab! Küll on jõmpsikad, need on ju päris põrgulised! Puuri tuleks nad pista ja nahatäis anda sellistele!" kurjustas Annike ja oli õigustatult püha viha täis. August kuulas ja oli nõus. Mida muud ta ikka teha oskas.

Õhtupoolikul tulid poisid alandlikult Arukeste jutule. Autol kindlustust ei ole, poistel raha ka mitte, nii et lubasid aja ise ära parandada, postkasti õigeks taguda, pooleks sõidetud kandeposti asemele uue panna ja asjad korda ajada.

Annikese süda oli algul kõva ja külm kui kivi ja mingit järeleandmist ei pidanud tulema. Karistus tuleb kanda ja raha tuleb maksta.

Aga siis selgus, et juhi nimi oli Ralf ja Arukeste oma poju oli Alfred ehk Alf, vanuselt juhtusid poisid olema samavanused ja sünnipäevadki ligistikku. Alles sellise ülekuulamise järele hakkas Annike poissi lähemalt silmitsema.

„Mõtle ometi, poisil muhk kulmu peal," hüüatas Annike ja päris Ralfilt:

„No selle said sa, vaeseke, muidugi kokkupõrkest meie aiaga. Kas on valus?"

„Ei, ei ole, ainult, et sügeleb..."

Annike tõttas külmutuskapi juurde. Teadagi, biif on see, mida tuleb peale panna, kui on tegemist sinisekslöödud silmaaugu või mõne muu põrutamisega. Annike tõi välja pühapäevalõunaks varutud loomafilee. Kallist sorti liha küll, aga olgu poisile terviseks ja õnnistuseks.

Protestist hoolimata pandi Ralf diivanile pikali ja haige kulmu kergenduseks pressis Annike ise oma käega paraja biifitüki poisi laubale, et olgu valu läinud ja muhk kadunud.

Pärast selgus siiski, et oli hoopis sääse- või kihulasehammustus ja sügeles sellepärast nii koledasti, aga see ei loe ja biif on igale asjale hea.

Poisid viisid siis postkasti parandamiseks kaasa ja lubasid varsti tagasi tuua. Aga nad ei tulnud hilja pärastlõunalgi.

„Pagana sulid," kirus August, aga Annike oli kindel, et nad ikkagi tulevad, sest nii ausate siniste silmadega poissi polevat ta eluski näinud.

Annikesel oli õigus. Õhtul algas aia juures kõva kopsimine. See kestis kuni pimedani välja, aga Arukeste-omad pidasid paremaks parandajaid mitte segama minna.

Hommikul siis vaatasid töö üle. August ei olnud rahul:

„No küll on mäkerdatud! Aed risti-rästi nagu rajesmik pärast tormiööd ja lopergune postkast pandud ausõnapeale, post murumätaste ja rohuprahiga kinni kaetud!" Annike aga leidis:

„See ju poisikese kohta hea küll ja ega me oma Alfredki ilma tööriistadeta paremini poleks teinud." Siis käsutas ta Augusti postile uut auku kaevama ja aeda parandama.

August porises ja torises küll, aga õhtuks oli kõik uuesti korras ja Annikese jutu järele tuli Augustil aina rõõmu tunda, et Taevas sellise ilusa ilma värskes õhus töötamiseks annud oli ja mehele füüsilise liigutamise võimaldas, mida talle ju hädasti vaja oli ja nõnda edasi.

Hilisõhtul sõitis August puruväsinuna linna tagasi.

Järgmisel hommikul olid poisid uuesti tagasi, et järele kuulata, kas maadam nendega ja parandustööga üldiselt rahul on.

No muidugi, muidugi oli Annike rahul. Nii kenade siniste silmadega poiss ja kui siis selgus, et auto on ikka koledal kombel kannatada saanud ja parandamine maksab palju raha, jäi Annike mõtesse ja tal hakkas poisist koledasti kahju.

„No mida sellise viletsakesega peale hakata?" pomises ta omaette, tõi ilma pikemata välja tshekiraamatu ja kirjutas Ralfile parajasuurusega tshekikese välja.

„Olgu see sulle sünnipäevaks ja autoparanduseks," ütles Annike, sest tema on õrna südame ja hella hingega naisterahvas ja Ralf oli ju nii kangesti nende oma Alfi moodi, nii et...

Kui poisid tänades ja kummardades läinud olid, mõtles Annike:

„Vaat, kui hea, et on omal kopikas ja pisike hoiuarve, ei ole Augustiga ütlemist ega õiendamist, et mis sa sedasi..."

Kui narrilt võib vahest toimida inimene. Ent kes oleme meie, et teada või kohut mõista, kas on tehtud hästi või halvasti.

Mõtteteri

On auväärsem, et meeg kasvab pärast oma surma, kui et ta ette elab selle suuruse arvel, mida ei tule. JUHANI SILJO

Mul on ühteviisi kalduvus nii vihata kui armastada. Kuid ma ei pea seda enese süüks, kui seesinane elu annab rohkem põletisainet mu vihale kui armastusele. JUHANI SILJO